www.Dialogmedia.com

باید و نباید و پرسش های متداول

با استفتائات جدید آیات عظام و استفتائات

احکام روابط

زن و مرد

و مسائل اجتماعی آنان

تهیه و تنظیم

سفارش با فتاوای مراجع تقلید، حضرات آیات عظام
امام خمینی، گلپایگانی، اراکی، اشرفی، اشکوری، بهجت، فاضل
خامنه‌ای، سیستانی و مکارم شیرازی مدظله

نام کتاب:احکام روابط زن و مرد

نویسنده:سید مسعود معصومی

مقدّمه

معارف اسلامی و جایگاه فقه.

تقسیم بندی ابواب فقه.

جایگاه (روابط زن و مرد) در معارف اسلامی.

ضرورت تحقیق درباره (احکام روابط زن و مرد).

تحقیقات انجام شده در این زمینه.

سلام و درود خداوند و اولیای الهی بر معماران بزرگ بنای عظیم و شکوهمند معارف اسلامی. آنانی که در راه تدوین، و تکمیل و حراست از مجموعه تعالیم اسلام از هیچ کوششی دریغ نورزیدند و با تمام وجود، حقایق متبلور و تابناک وحی را در شئون متنوع زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها، تبیین و ابلاغ و اجرا کردند. صلوات و تحیات خداوند بر حکیم الهی، فقیه مجدِّد، احیا کننده شریعت احمدی در قرن حاضر حضرت امام خمینی (قدس سره) که با نهضت خود شجره طیبه و تعالیم اسلامی را حیاتی دوباره بخشید. و سلام و درود خداوند رحمت، بر رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران حضرت آیة الله خامنه‌ای ادام الله ظله الشریف علی رؤوس المسلمین.

معارف اسلامی و جایگاه فقه.

در یک نگرش کلی می‌توان مجموع تعلیمات اسلامی را به دو بخش عمده تقسیم کرد:

1. بخش اول هستی شناسی و جهان بینی است که به شناساندن هستی می‌پردازد و در واقع این بخش از تعالیم اسلامی، حقایق عالم وجود را به ما نشان می‌دهد و می‌گوید: آنچه هست، چیست مانند مباحث توحید، نبوت، بیان حقیقت دنیا و آخرت و ... که علم کلام و علم اخلاق متصدی بیان این دسته از معارف اسلامی می‌باشند.

2. بخش دوم ایدئولوژی و دستورهای اسلامی است که شامل تمامی اوامر و نواهی و دستورهایی است که شارع مقدس برای هدایت انسان‌ها تدوین نموده است. در واقع این دسته از تعالیم اسلامی به ما می‌گوید که برای رسیدن به هدف غایی خلقت در این دنیا باید چگونه زندگی کرد، چه از لحاظ فردی و چه از لحاظ اجتماعی. این دسته از تعالیم را علم فقه به عهده دارد.

آنچه از ملاحظه گذرای تقسیم بندی فوق بدست می‌آید آن است که علم فقه، از ارکان رکین و مهمّ معارف اسلامی است و بی تردید مجموعه تعالیم اسلامی بدون فقه، هویت حقیقی‌اش را به عنوان یک نظام مکتبی از دست خواهد داد.

تقسیم بندی ابواب فقه.

ابواب فقه که از هر یک به (کتاب) تعبیر می‌شود در طول قرون متمادی به وسیله شخصیت‌های مبرّزی چون، شیخ الطایفه محمد بن حسن طوسی، محقق جعفر بن حسن حلّی، علامه حسن بن یوسف صاحب مدارک، محمد بن علی عاملی و ... تجدید سازمان و تکمیل شده است و در طول سالیان دراز که از تاریخ آن می‌گذرد دسته بندی‌های گوناگون و متنوعی را براساس ملاک‌های مختلف پذیرفته است. یکی ازاین دسته بندی‌هایی که در برخی مصادر جدید در پیش گرفته شده، و از روش‌های تقسیم بندی حقوقی جدید متأثر است عبارت است از: .

1. عبادات (نماز، روزه، حج، اعتکاف و ...).

2. اموال، که خود بر دو قسم است: .

الف) اموال عمومی (مانند انفال، خمس، زکات و ...).

ب) اموال خصوصی (مانند میراث، ضمانات، غرامات و ...).

3. آداب عمومی، یعنی رفتار و سلوک دستگاه‌های حکومتی و عمومی در مسائل قضای حکومت، صلح، جنگ، روابط بین المللی.

4. سلوک و آداب و رفتار شخصی، یعنی اعمالی که مربوط به شخص است که به دو گروه تقسیم می‌گردد: .

الف) روابط خانوادگی و مناسبات دو جنس زن و مرد (مانند مباحث نکاح، طلاق، خلع، مبارات، ظهار و ...).

ب) روابط شخص در رابطه با اجتماع و مقررات مربوط به تنظیم رفتار فرد در قبال اجتماع (مانند اطعمه، اشربه، مساکن، آداب معاشرت، عهد، یمین و امر به معروف و نهی از منکر و ...).

جایگاه (روابط زن و مرد) در معارف اسلامی.

با توجه به آنچه گفته شد به خوبی روشن می‌شود که احکام روابط زن و مرد از بحث‌های مهم فقه اسلامی است که در زیر مجموعه، آداب و رفتارهای فردی و اجتماعی قرار می‌گیرد.

ضرورت تحقیق درباره (احکام روابط زن و مرد).

وجوه و دلایل متعددی را به عنوان ضرورت تحقیق حاضر می‌توان بر شمرد که مهم‌ترین آن‌ها عبارت است از: .

1. تبیین و تبلیغ بخش مهمّی از فقه اسلامی که بی شک در روشن نمودن مجموعه تعالیم و معارف اسلامی نقش به سزایی دارد؛ چرا که اساساً تبیین یک مجموعه مرکب، بدون پرداختن به اجزای تشکیل دهنده آن میسور نیست.

2. خنثی کردن بخشی از تهاجم و شبیخون فرهنگی دشمن که با ترویج فرهنگ مبتذل بیگانه به ویژه مسئله ارتباط بین زن و مرد و تنظیم مناسبات اجتماعی این دو با یکدیگر، می‌کوشد با رواج (بی دینی)، جامعه اسلامی را از درون به تباهی و نابودی بکشاند.

بی شک انسان موجودی است اجتماعی که به صورت دسته جمعی زندگی می‌کند و در این زندگی اجتماعی یکی از حساس‌ترین، دقیق‌ترین و در عین حال ظریف‌ترین روابط مجموعه، عبارت است از: داد و ستدهایی که به طور عام بین دو جنس مخالف از زن و مرد صورت می‌گیرد و به راستی در این گرد باد مسموم اگر متفکران و محققان اسلامی اندیشه‌های دینی را توسعه و رواج ندهند امیدی به گشایش دریچه بعدی نیست.

تحقیقات انجام شده در این زمینه.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی موج اسلام خواهی و اسلام شناسی در میان مردم جهان به ویژه جوانان، برکات و ثمرات میمون بسیاری را به دنبال داشته که از آن جمله است: تدوین رساله‌ها و کتاب‌های گوناگون در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی که بسیاری از آنها متناسب با شرایط و تغییرات نو اجتماعی است.

لکن مسلمانان و خصوصاً جوانان، امروز می‌خواهند مسائل ملموس و مورد نیازشان را در زمینه شناخت مناسبات با جنس مخالف بدانند، آنان می‌خواهند بدانند، مثلاً: .

- حکم نشستن در کنار نامحرم در تاکسی، اتوبوس و مترو چیست.

- تا چه حد می‌توان به محارم و یا نامحرم‌ها نگاه کرد.

- حکم پوشش در برابر محارم و نامحرم‌ها چیست.

- حکم نگاه کردن به فیلم، عکس، ویدئو و ... چیست.

- احکام رفت و آمدها در پارک‌ها و مسافرت‌ها و خیابان‌ها چیست.

- نامه نگاری با نامحرم تا چه حد جایز است.

- سوار کردن نامحرم در ماشین خود و یا سوار شدن در ماشین نامحرم و دیگر مراودات با او جایز است یا نه و اگر جایز است حدود آن چقدر است.

- پیش از ازدواج چه کارهایی در زمینه عقد و عروسی جایز نیست و چه کارهایی مجوز شرعی دارد.

- احکام خرید عقد، تهیه کردن مقدمات آن، دعوت کردن از میهمانان تا چه حد جایز شمرده شده است.

خلاصه امروز مسلمانان به دنبال مسائل مبتلا به روزانه خود هستند.

که البته خوشبختانه تاکنون آثار ارزشمند و مفید متعددی در زمینه احکام تألیف شده است که به عنوان نمونه می‌توان از آثار گران سنگ آقایان حجج اسلام: محمد وحیدی خراسانی، عبدالرحیم موگهی و دیگران، نام برد که هریک به نوبه خود در نیل به اهدافشان در ارائه احکام، موفق بوده‌اند. اما نوشتار حاضر از موقف و منظر دیگری به مسئله احکام نگاه کرده است.

این مجموعه به تبیین مشخص و گویای احکام روابط زن و مرد در اسلام پرداخته است: با توجه به تناسب فروعات و مسائل محل ابتلا و بعضاً مستحدث، تألیف این مجموعه ضروری به نظر رسید و از آنجا که این دسته از احکام از مبتلابه ترین مسائل روزمره می‌باشد و متأسفانه تاکنون به صورت دسته بندی شده و منظم در جایی گردآوری نشده بود از این رو، بر آن شدیم تا با گردآوری کامل این دسته از احکام، گامی در اجرای دستورهای دینی در جامعه اسلامی برداریم. البته باید اذعان داشت، اگر چه این مسائل به صورت پراکنده در بخش‌های مختلف کتاب‌ها دیده می‌شود لکن نه تنها آن مقدار که موجود است، پاسخگوی همه سؤالات مستحدثه از روابط زنان و مردان نیست، بلکه دسترسی به همان مقدار نیز برای عموم مردم بسیار مشکل به نظر می‌رسد.

این مجموعه دارای ویژگی‌هایی است که برخی از آن‌ها عبارت است از: .

تنظیم فتاوای مطرح شده براساس نظریات فقهی حضرات آیاتِ عظام: امام خمینی (رض) گلپایگانی (رض) و اراکی (رض) است.

متن اصلی این مجموعه براساس فتاوای حضرت امام (رض) تنظیم شده و در صورت اختلاف نظر، فتاوای مراجع دیگر در پانویس با ذکر نشانی

مسئله آمده و در صورت عدم اختلاف نظر، تنها به ذکر نشانی مسئله در کتب مراجع دیگر اکتفا شده است.

با بیان نظرات مراجع ارجمند در هر مسئله، به سهولت می‌توان در موارد احتیاط واجب به فتوای مرجع دیگر در همان مورد مراجعه کرد و به فتوای هر یک از آنان که اعلم است عمل کرد.

با آنکه در این مجموعه سعی شده برای هر مسئله به تمامی رساله‌های فقهی منتشره مراجع عالیقدر استناد شود، اما برای اطمینان کامل به صحت و سقم احکام ذکر شده، نهایتاً به تأیید سه نفر از بزرگان شورای محترم استفتائات هر یک از آیات عظام رسیده است.

قابل عنایت است که به علت رحلت حضرت امام (رضوان اللّه تعالی علیه) برخی مسائل از شورای استفتائات معظم له در قم اخذ شده است و اگر در مسئله‌ای نام امام راحل و یا هریک از آیات عظام دیگر ذکر نشده است بدان معناست که فتوای آن مرجع بدست نیامده است.

به منظور سهولت در انتقال نظرات آیات عظام گاهی برخی از مسئله‌هایی را که آنها به صورت فتوا و یا مسئله مطرح کرده‌اند، ما به صورت پرسش و پاسخ بیان کرده‌ایم و همچنین ممکن است استفتایی را با توجه به همه جوانب آن به صورت مسئله مطرح کرده باشیم.

آنچه در این مجموعه با عنوان (در نتیجه) مطرح شده است فروعی است که بر هر مسئله مترتب می‌باشد که صحت هر یک از آن‌ها نیز همانگونه که گفته شد به تأیید سه نفر از بزرگان شورای استفتائات مراجع رسیده است.

تدریس و آموزش این دسته از احکام برای عموم مردم به ویژه جوانان، بسیار ضروری به نظر می‌رسد و بر مسئولان خانواده‌هاست که فرزندان خود را از احکام روابط زن و مرد آشنا نمایند. مربیان و اساتید محترم نیز می‌توانند با استفاده از مثال‌ها و موارد ملموس و مورد نیازِ مخاطبان، بر غنای این مجموعه بیفزایند.

قابل ذکر است که یکی از مهم‌ترین احکام روابط زنان و مردان مسائلی است که هر فرد متأهل باید نسبت به همسر خود بداند، لکن به علت اختصاصی بودن آن، انتشار آن را به مجموعه دیگری تحت عنوان (احکام روابط زن و شوهر و مسائل اجتماعی آنان) اختصاص داده‌ایم که امید

است جوانان عزیز با مراجعه به آن و عمل کردن به وظائف شرعی خود از زندگی معنوی و خداپسندانه‌ای برخوردار گردند.

در پایان از شوراهای محترم استفتائات هر یک از آیات عظام که برای تکمیل این رساله زحمات بی شائبه‌ای را متحمل شده‌اند کمال تشکر و قدردانی می‌شود، همچنین از همه کسانی که ما را با ارائه نظرات خود، در تألیف این مجموعه یاری کرده‌اند سپاسگزاری می‌کنیم و از خداوند متعال توفیق آنان را در راه اعتلای پرچم اسلام مسئلت می‌نمایم.

سید مسعود معصومی.

پانزدهم شعبان 1414.

مطابق با هشتم بهمن ماه 1372.

فصل اول احکام نگاه

نگاه مرد

احکام نگاه مرد به مرد.

نگاه مرد به زنان محرم.

نگاه مرد به زنان نامحرم.

قانون کلّی.

ب) زنان غیر مسلمان.

نگاه مرد به بچه>ها

نگاه زن به زنان دیگر.

نگاه زن به مردان محرم.

نگاه زن به مردان نامحرم.

نگاه زن به بچه>ها

حکم نگاه در حال شک.

نگاه به عکس.

نگاه کردن زن به عکس مردان.

نگاه به فیلم.

تتمه.

احکام نگاه مرد به مرد.

مسئله -1

مردان می‌توانند به تمام بدن مردان به استثنای عورتین نگاه کنند مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد.

امام، فاضل، گلپایگانی ومکارم: عروه (نکاح)، مسئله 28 و همان، ج1، (ستر و ساتر)، ص549.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 16 و توضیح المسائل، مسئله 2438.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2452.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 1940.

تبریزی: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 2445 و 2447.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح) مسئله 12 و توضیح المسائل، مسئله 2447.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2080.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 2085.

در نتیجه: نگاه کردن به هر کجای بدن مرد حتی وجه و کفین او با قصد لذّت و ریبه حرام است.

همچنین مردان نمی‌توانند به عورتین مردان بالغ دیگر نگاه کنند، چه با قصد لذّت و ریبه و چه بدون آن.

توجه: ریبه در اینجا یعنی خوف در فساد افتادن.

مسئله -2

اگر مردی بترسد از اینکه چنانچه به بدن مرد دیگر نگاه کند به گناه آلوده می‌شود نمی‌تواند به بدن او نگاه کند.

امام، بهجت، تبریزی، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: مدارک مسئله قبلی.

مسئله -3

سؤال: مراد از عورتین چیست.

جواب: در مردها قُبُل (مجرای خروج ادرار و بیضتین) و دُبُر (محل خروج غائط) و در زن‌ها قُبُل (کلّ فرج) و دُبُر را گویند.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر وساتر)، ص550.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 16.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال 1488.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 12 و (احکام الخلوة)، قبل از مسئله 55.

در نتیجه: ماهیچه‌های عضلانی پشت (باسن) جزء عورتین نیست و نگاه کردن به آن اشکال ندارد اگر چه، احتیاط مستحب ترک آن است.

مسئله -4

سؤال: در استخرها و یا حمام‌ها یا کنار دریا مردان مایوهایی می‌پوشند که اگر چه پوست بدن آن‌ها پیدا نیست لکن حجم عورتین کاملاً پیداست، آیا

نگاه کردن مردان به آن‌ها جایز است.

پاسخ: مراد از پوشش داشتن، پیدا نبودن پوست بدن است و در صورتی که مفسده‌ای بر آن مترتب نباشد نگاه کردن اشکالی ندارد.

امام، اراکی، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت و مکارم: [1].

مسئله -5

پدرها به عورتین پسران بالغ خود نمی‌توانند نگاه کنند (چه در حمام یا جای دیگر). و بنابر احتیاط واجب حتی قبل از بلوغ نیز در زمان تمییز نباید به عورتین آن‌ها نگاه کنند.

امام، خامنه‌ای، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، با استفاده از مسئله 28 و ج1 (ستر و ساتر)، ص549.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 16 و توضیح المسائل، مسئله 2436.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2450.

بهجت و تبریزی: (2).

سیستانی: منهاج الصالحین، (کتاب طهارة)، قبل از مسئله 55 و (نکاح)، با استفاده از مسائل20 - 12.

فاضل: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 2506، 2507 و 2508.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 2083.

مسئله -6

نگاه کردن دکترها به عورتین مرد دیگر حرام است مگر در مقام اضطرار.

امام، اراکی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 1938 و 1942.

تبریزی: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 2445 و 2451.

مکارم: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2085.

در نتیجه: مردان اجازه ندارند جهت پیشگیری از آبستنیِ همسرانشان، لوله‌های انتقال اسپرم خود را نزد دکتر ببندند. البته بستن لوله‌های خروج منی در صورتی که موجب عقیم شدن دایمی نگردد اشکال ندارد لکن چون این عمل مستلزم نگاه کردن دیگری به عورتین او می‌باشد، حرام است و اگر به گونه‌ای عمل شود که مستلزم نگاه دکتر به عورت او نشود اشکالی ندارد و یا اگر همسر او دکتر باشد می‌تواند از این راه جلوگیری از آبستنی نماید.

نگاه مرد به زنان محرم.

مسئله -7

مردان می‌توانند به تمام بدن محارم خویش غیر از عورتین نگاه کنند، مشروط به آنکه این نگاه به قصد لذّت نباشد. همچنین خوف به فساد افتادن هم نباشد (از این حکم همسر استثناء است).

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 32 و ج1 (ستر و ساتر)، ص549.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 17 و توضیح المسائل، مسئله 2347.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2451.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 1939.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 2446.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 13 و توضیح المسائل، مسئله 2446.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2505.

در نتیجه: مردان نمی‌توانند عورتین دختر یا مادر یا خواهر و یا دیگر محارم خود را ببینند اگر چه بدون قصد لذّت و ریبه باشد.

همچنین بنابر احتیاط واجب دیدن عورتین بچه ممیز غیر بالغ جایز نیست.

مسئله -8

احتیاط مستحب ترک نگاه کردن مردان به محارم خود از زانو تا زیر ناف می‌باشد.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله1.

بهجت و سیستانی: [3].

نگاه مرد به زنان نامحرم.

زنان نامحرم یا مسلمان هستند یا غیر مسلمان، در صورتی که مسلمان باشند یا کاملاً حجاب خود را رعایت کرده‌اند یا نه.

الف) مسلمانی که کاملاً حجاب خود را رعایت کرده است.

مسئله -9

اگر خانم مسلمان کاملاً حجاب خود را رعایت کرده بود نگاه کردن به وجه و کفین او برای مرد با شرایط ذیل اشکال ندارد: 1. وجه و کفین زینت نشده باشد. 2. نگاه به قصد لذّت و ریبه نباشد.

امام: عروه، (نکاح)، مسئله 31؛ تحریر، (نکاح)، مسئله 18؛ استفتاء و توضیح المسائل، مسئله 2433.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2447 و استفتاء.

بهجت، خامنه‌ای و فاضل: استفتاء.

تبریزی، سیستانی و گلپایگانی: [4].

در نتیجه مردان نمی‌توانند به صورت و دست زنانی که به طور کامل حجاب خود را رعایت نکرده اند، نگاه کنند مانند آنکه زنی مقداری از مویش پیدا باشد و یا اینکه لباس آستین کوتاه پوشیده باشد و یا بازو یا مچ دست او پوشیده نباشد.

مسئله -10

نگاه کردن به دست خانم نامحرمی که انگشتری یا النگو در دست دارد، و یا ناخن‌های خود را بلند کرده و یا لاک زده و یا به هر صورت زینت داده، حرام است خواه نامحرم از بستگان نزدیک باشد و یا غریبه باشد.

امام، اراکی، بهجت، فاضل و گلپایگانی: با استفاده از مدارک مسئله قبل و استفتاء.

تبریزی، خامنه‌ای و سیستانی: [5].

توجه: فروشندگانی که مشتری اجناس آن‌ها غالباً خانم‌ها هستند مانند زرگرها، لباس فروشی‌ها و فروشندگان لوازم آرایش و ... بیشتر در معرض این گناه هستند و باید بیش از دیگران مراعات موازین شرعی را بنمایند.

مسئله -11

نامحرم به هر منظوری که زینت کرده باشد، نگاه کردن به او جایز نیست حتی اگر برای (پرو) یا امتحان انگشتر یا النگو یا گردنبند و ... باشد.

امام، اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

تبریزی: [6].

مسئله -12

سؤال: آیا نگاه کردن به کف پا یا روی پا و یا پاشنه پا و یا ساق پای خانم‌های نامحرم مسلمان در صورتی که پوشش کافی نداشته باشند؛ بدون قصد ریبه و تلذذ، جایز است.

جواب: خیر، جایز نیست و به طور کلی غیر از وجه و کفین، مرد نمی‌تواند به هیچ کجای بدن زن نامحرم نگاه کند.

امام، اراکی و خامنه‌ای: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1931.

فاضل: با استفاده از توضیح المسائل، مسئله 2501.

تبریزی، سیستانی و گلپایگانی: [7].

مسئله -13

اگر مردی بترسد در صورتی که به نامحرم نگاه کند به گناه می‌افتد نباید به او نگاه کند.

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 31.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسائل 14 و 26 و توضیح المسائل مسائل 2442 و 2443.

بهجت: (8).

مسئله -14

نگاه کردن به نامحرم به قصد لذّت و شهوت رانی حرام است اگر چه به وجه و کفین و یا به حجم بدن او باشد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 31.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 1931.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 2442.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 2442 و 2443 و منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 14.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2501.

قانون کلّی

مسئله -15

نگاه کردن به هر چیزی یا هر کسی به قصد لذّت و یا با خوف به فساد افتادن حرام است (به استثنای همسر) اگر چه نگاه به محرم باشد. خواه نگاه به زن باشد یا به مرد، به حیوان باشد یا جماد، به عکس باشد یا فیلم، به مجسمه باشد یا هر چیز دیگر، حتی نگاه کردن به بدن خود در آینه و یا هر جای دیگر به قصد شهوت رانی حرام است.

امام، اراکی، بهجت، فاضل و گلپایگانی: استفتاء.

امام: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل متفرقه، صفحه 28.

فاضل: استفتاء.

تبریزی و خامنه‌ای: (9).

مسئله -16

دکتر محرم نیست، لذا در غیر مقام اضطرار نمی‌تواند به بدن زن نامحرم نگاه کند.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه (نکاح)، مسئله 35.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 22.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2447.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 1941 و 1942.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 2451.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسائل 14 و 20 و توضیح المسائل مسائل 2442 و 2450.

فاضل: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 2506، 2507 و 2508.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 2089.

مسئله -17

اگر دکتری در مقام اضطرار مجبور شد به عضوی از بدن نامحرم نگاه کند باید به همان مقدار لازم اکتفا کند و نمی‌تواند بیش از آن عضو را ببیند، و یا اگر می‌تواند باید از روی لباس معاینه نماید.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 22 و توضیح المسائل، مسئله 2441.

اراکی: استفتاء.

(10).

مسئله -18

مردان نمی‌توانند برای نامحرم مسلمان آمپول تزریق نمایند. زیرا این عمل مستلزم نگاه کردن و یا لمس بدن زن خواهد بود، حتی اگر آمپول در رگ تزریق شود، البته اگر مقام اضطرار باشد و محرمی جهت تزریق نباشد اشکالی ندارد.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

مسئله -19

گرفتن عکس‌های رادیولوژی در صورتی که مستلزم نگاه به بدن نامحرم باشد، گرفتن خون برای آزمایشگاه‌ها، سونوگرافی و یا هر عملیات پزشکی دیگر در صورتی که بتوان به پزشک یا متخصص زن در آن رشته رجوع کرد، توسط مردِ نامحرم حرام است.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 35.

امام، اراکی و خامنه‌ای: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 1941 و 1942.

تبریزی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2451.

سیستانی: [11].

مسئله -20

در بازارها و اماکن عمومی و یا در منزل انسان چشمش به طور اتّفاقی به نامحرم‌هایی می‌افتد که یا زینت کرده‌اند یا حجاب خود را کاملاً رعایت نکرده اند حکم این گونه نگاه‌ها چیست.

جواب: آن چیزی که حرام است نگاه کردن است نه نگاه افتادن، لذا آنچه را که انسان به طور اتفاقی می‌بیند اشکال ندارد ولی باید بلافاصله نظر را برگرداند تا حکم نگاه کردن پیدا نکند.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج2، سؤال 1065.

مسئله -21

اگر کسی به قصد آنکه چشمش به نامحرمِ غیرمحجبه بیفتد به جایی برود حرام است.

امام، اراکی، تبریزی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت، سیستانی و فاضل: [12].

بنابراین اگر کسی برای اینکه چشمش به نامحرم بیفتد زمانی خاص از جایی عبور کند و یا برای انجام کاری از محلی برود که نامحرم بیشتر تردد دارد تا چشمش به نامحرم بیفتد و یا مثلاً اتوبوسی را سوار شود که بیشتر نامحرم‌ها در آن هستند و یا برای تفریح یا ورزش، مکانی را انتخاب کند که نامحرمِ بیشتری در آنجا باشد و ... خلاصه آنکه اگر عمداً برای اینکه چشمش به نامحرم بیفتد کاری را انجام بدهد جایز نیست و اجتناب از آن لازم است.

مسئله -22

در صورتی که مرد بداند در مکانی خانم‌های بی حجاب یا بدحجاب هستند، رفتن به آن محل برای اینکه چشمش به آن‌ها بیفتد حرام است.

امام، اراکی، تبریزی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت، سیستانی و فاضل: [13].

در نتیجه: رفتن روی پشت بام و یا کنار پنجره به منظور آنکه چشمش به نامحرم بیفتد و یا وارد شدن به اتاق یا آشپزخانه و یا مکانی که علم به وجود نامحرم دارد به منظور آنکه چشمش به نامحرم بیفتد و یا نگاه انداختن از لای در و پنجره یا کنار پرده به درون اتاق ولو برای یک لحظه و ... و مواردی از این قبیل حرام است.

مسئله -23

رفت و آمد در بازارهایی که محل تردد زن‌های اهل روستا و بادیه نشین هایی است که عادت ندارند حجاب خود را کامل رعایت کنند، اگر چه انسان علم دارد به آن‌ها نگاه خواهد کرد، اشکال ندارد. همچنین معامله با آن‌ها نیز اشکالی ندارد.

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 27.

اراکی، تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

بهجت، سیستانی و گلپایگانی: [14].

مسئله -24

نگاه کردن به دست‌ها تا آرنج، مقداری از موی سر، پا تا زانو، زیر چانه و گردنِ پیرزن‌های نامحرم اشکالی ندارد.

امام، فاضل و گلپایگانی: عروه، (نکاح)، مسئله 35.

سیستانی و اراکی: استفتاء.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال 890.

بهجت، خامنه‌ای و مکارم: [15].

مسئله -25

هر کس که نگاه کردن به او جایز نیست دیدن او از پشت شیشه یا در آینه و یا آب صاف و یا هر چیز دیگری که عکس او را منعکس می‌کند نیز جایز نیست.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از مسئله 2.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 2445.

سیستانی: منهاج الصالحین، (احکام الخلوة)، قبل از مسئله 55 و (نکاح)، با استفاده از مسائل 12 و 20. (16).

مسئله -26

نگاه کردن به بدن زن نامحرم حرام است چه آن زن بفهمد یا نفهمد، کور باشد یا بینا، نامحرم فامیل باشد (مثل زنِ برادر، زن عمو، دختر خاله و ...) یا غریبه باشد حتی اگر بدون لذّت و ریبه نگاه کند نگاه او حرام است (حکم وجه و کفین گفته شد).

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (نکاح)، با استفاده از مسئله 31.

امام: تحریر، (نکاح)، با استفاده از مسئله 18 و استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2447.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1931.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی و گلپایگانی: [17].

مسئله -27

زنان اهل سنّت حکم زنان مسلمان را دارند.

امام، اراکی، خامنه‌ای، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

ب) زنان غیر مسلمان.

مسئله -28

نگاه کردن به مواضعی از بدن زنان نامحرمِ غیر مسلمان (چه اهل کتاب و چه کفّار) که به طور معمول آن مواضع را نمی‌پوشانند اشکالی ندارد، مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد. لکن بنابر احتیاط واجب مرد نمی‌تواند به مواضعی که آن‌ها به طور معتاد آن را می‌پوشانند نگاه کنند.

امام، فاضل و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 27.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله27 و توضیح المسائل، مسئله 2448.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 2443.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2502.

اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: [18].

توضیح: در صورتی که زن نامحرمِ غیر مسلمان کمتر از حدّ معمول زنانِ خودشان پوشش داشته باشد بنابرِ احتیاط واجب نمی‌توان به او نگاه کرد مانند زن‌هایی که برای لذات شهوانی لباس‌های خاصّی بپوشند. در نتیجه نگاه کردن به مو، دست، پا تا زانو، و یا هر جایی را که عادتاً زن‌های غیر مسلمان نمی‌پوشانند، اشکال ندارد. [19].

مسئله -29

اگر انسان بداند و یا بترسد در صورت نگاه کردن به نامحرمِ غیر مسلمان، به فساد خواهد افتاد نباید به او نگاه کند.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل. وامم: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2434.

نگاه مرد به بچه>ها.

مسئله -30

در صورتی که بچه، پسر باشد نگاه کردن به بدن او تا قبل از زمان تمییز اشکال ندارد، مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد. اما بعد از سنّ تمییز، بنابر احتیاط واجب جایز نیست به عورتین او نگاه کنند.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر) با استفاده از قبل از مسئله 4.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 24 و توضیح المسائل، مسئله 2436.

تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 12 و توضیح المسائل، مسئله 2445.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2504.

اراکی و بهجت: [20].

در نتیجه: پدرها باید مراقب باشند در حمام‌ها و یا هر جای دیگر نمی‌توانند عورتین فرزند ممیز خود را نگاه کنند.

مسئله -31

مراد از سنّ تمییز چه سنّی است.

جواب: آنچه را که مردان و زنان از روابط بین خود می‌دانند آن‌ها نیز بدانند.

امام: استفتاء.

اراکی، بهجت، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: (21).

مسئله -32

در صورتی که بچه، دختر باشد و محرم، مانند دختر، خواهر، برادرزاده یا خواهرزاده و ... نگاه کردن به بدن او تا قبل از سنّ تمییز اشکال ندارد و بعد از آن، بنابر احتیاط واجب نباید به عورتین او نگاه کند.

امام، فاضل و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 4.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2504.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 12 و توضیح المسائل، مسئله 2445.

اراکی، بهجت، تبریزی و خامنه‌ای: [22].

مسئله -33

در صورتی که دختر نامحرم ممیز باشد، بنابر احتیاط واجب مرد نباید به مواضعی که به طور معتاد دختران آن را می‌پوشانند، نگاه کند.

امام: توضیح المسائل، مسئله 2433 و 2436 و تحریر، (نکاح)، مسئله 25، مسائل (نظر).

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 2081.

اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل و گلپایگانی: (23).

در نتیجه: نگاه کردن به مو، دست، پا تا زانو، گردن وصورت دختر نابالغ نامحرم اشکالی ندارد مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد.

مسئله -34

نگاه کردن به بقیه بدن آنان مانند ران، شکم، عورتین، سینه و ... بنابر احتیاط واجب جایز نیست.

امام: توضیح المسائل، مسئله 2433 و 2436 و تحریر، (نکاح)، مسئله 25.

مکارم: با استفاده از توضیح المسائل، مسئله 2081.

بهجت، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: [24].

نگاه زن به زنان دیگر.

مسئله -35

زن‌ها می‌توانند به استثنای عورتین به تمام بدن زن دیگر نگاه کنند مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 28 و عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله1.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2450.

امام: توضیح المسائل، مسئله 2436.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 1940.

تبریزی: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 2445 و 2447.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 12.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2506.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 2085.

در نتیجه: در حمام‌ها، استخرها، سالن‌های ورزشی و بدن سازی، خیاط خانه‌ها و ... چنانچه زن به بدن زن دیگر یا حتی به وجه و کفین او به قصد لذّت نگاه کند و یا خوف به مفسده افتادن باشد، نگاه کردن به او جایز نیست خواه بیننده آن زن را بشناسد یا نه، خواه آن زن جوان باشد یا پیر، زشت باشد یا زیبا ...

اراکی، امام، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل و گلپایگانی: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

امام: توضیح المسائل، مسئله 2438.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2452.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 2447.

مسئله -36

نگاه کردن به عورتین زن‌ها برای زن‌های دیگر نیز حرام است مگر در مقام اضطرار.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله 1.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2450.

امام: توضیح المسائل، مسئله 2436.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 1938 و 1942.

تبریزی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2445.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 2445 و 2450 و منهاج الصالحین، (نکاح)، مسائل 12 و 20.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 2436.

در نتیجه: استفاده از دستگاه‌های درون رحمی و یا بستن لوله‌ها و یا عمل دیگر ... به منظور جلوگیری از آبستنی چنانچه مستلزم نگاه به عورت باشد حرام است مگر در مقام اضطرار. البته اصل جلوگیری از حاملگی اگر مستلزم نگاه دیگری به عورت انسان نباشد، اشکالی ندارد. به شرط آنکه زن را عقیم دایم نکند و بتواند هر وقتی که می‌خواهد دوباره بچه دار شود.

مثلاً اگر خانمی همسرش پزشک باشد و او با این روش‌ها مانع از حاملگی همسرش گردد اشکالی ندارد.

ُ توجه: جلوگیری از حاملگی اگر مستلزم حرامی نباشد اشکال ندارد و اگر مستلزم حرامی باشد جایز نیست و باید توجه داشت که بعضی از روش‌های جلوگیری از آبستنی مستلزم سه حرام ذیل است که به تفصیل در بخش‌های بعدی خواهد آمد.

1. نگاه کردن به عورت زنِ دیگر در غیر مقام اضطرار.

2. کشف عورت برای دکتر در غیر مقام اضطرار (که در بخش پوشش خواهد آمد).

3. لمس عورت در غیر مقام اضطرار (که در بخش مراودات و تماس‌ها می‌آید).

مسئله -37

با سلام، حضرت عالی در پاسخ به جواز استفاده از (آی یو دی) ذکر کرده‌اید که: (اگر استفاده از این وسیله (آی یو دی) مستلزم لمس یا نظر حرام باشد جایز نیست، لطفاً بفرمایید که آیا کارگذاشتن آی یو دی، در رحم زن جزء موارد پزشکی محسوب شده و پزشک یا مامای زن و عند الاضطرار پزشک مرد می‌تواند این عمل را انجام دهد همانطور که در سایر امراض متداول است و یا اینکه این مسئله از موارد غیر پزشکی بوده و تنها از طریق محرم (همچون شوهر) می‌توان این دستگاه را کار گذاشت.

جواب: خود این عمل اگر موجب سقط یا عقیم نباشد اشکال ندارد و حرمت لمس ونظر به قوت خود باقی است و اضطراری در بین نیست چون می‌شود از راه‌های دیگر، از حمل جلوگیری نمود.

امام، اراکی و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل متفرقه، مسئله 11.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال‌های 873 و 874.

فاضل: جامع المسائل، ج2، با استفاده از جواب سؤال 1037.

خامنه‌ای و سیستانی: [25].

نگاه زن به مردان محرم.

مسئله -38

زن می‌تواند به استثنای عورتین به تمام بدن محارم خود نگاه کند مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد (به استثنای همسر که مشروط به این شرط نیست).

امام، فاضل و گلپایگانی: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله 1 و (نکاح)، مسئله 32.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2451.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 1939.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 2446.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین،) نکاح)، مسئله 13 و توضیح المسائل، مسئله 2446.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2505.

مکارم: [26].

در نتیجه: نگاه کردن به قصد لذّت و ریبه به هر جایی از بدن محارمی چون داماد، پسر، برادر، خواهرزاده و ... جایز نیست و باید از آن اجتناب نمود.

مسئله -39

دیدن حجم عورتین از روی پوشش در صورتی که مفسده‌ای بر آن مترتب نباشد اشکالی ندارد.

امام، تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

بهجت و گلپایگانی: (27).

نگاه زن به مردان نامحرم.

مسئله -40

نگاه کردن زنها به بدن مرد نامحرم به استثنای وجه و کفین و مقداری که به طور معتاد مردان نمی‌پوشانند حرام است.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2447 و استفتاء.

امام: عروه، (نکاح)، با استفاده از مسئله 31؛ تحریر، (نکاح)، مسئله، 19 و توضیح المسائل، مسئله 2433 و استفتاء.

تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، مسئله 2442.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 2442؛ مجمع المسائل ج 2، سؤال 644 و استفتاء.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 2080.

بهجت و فاضل: [28].

در نتیجه: دیدن موی سر و صورت، دست‌ها تا مچ، پا تا قوزک و گردن مردان نامحرم برای زن‌ها اشکالی ندارد مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد.

همچنین خانم‌ها نمی‌توانند برای تماشای مسابقات ورزشی که آقایان در آن‌ها پوشش کافی ندارند مانند شنا، کشتی، وزنه برداری، فوتبال و ... به اماکن ورزشی بروند.

مسئله -41

نگاه کردن به بازو و یا سینه و یا جایی دیگر از بدن مرد نامحرمی که لباس نامناسب پوشیده مانند آنکه لباسی آستین کوتاه پوشیده باشد و یا یقه خود را باز گذاشته یا لباسی نازک و بدن نما پوشیده و ...، (در صورتیکه مردان به طور معمول آن را می‌پوشانند) حتی اگر بدون قصد لذّت و ریبه باشد، حرام است.

امام، اراکی، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

بهجت: (29).

مسئله -42

بعضی مردان مؤمن در دبیرستان‌ها و یاغیر آن به زنان مسلمان درس می‌دهند طبیعتاً مرد مجبور است مطالب درس را برروی تخته سیاه بنویسد و خانم‌ها نیز همانگونه که معمول است به دست و صورت استاد خود نگاه می‌کنند البته بدون قصد لذّت و ریبه. آیا این نگاه کردن جایز است.

جواب: نگاه کردن خانمها به وجه و کفین و مواضعی که مردان به طور متعارف نمی‌پوشانند بدون لذّت و ریبه اشکالی ندارد.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، با استفاده از مسئله 51.

امام: تحریر، (نکاح)، با استفاده از مسئله 19؛ توضیح المسائل، مسئله 2433 و استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2447 و استفتاء.

تبریزی و خامنه‌ای، سیستانی: استفتاء.

بهجت: (30).

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2442.

گلپایگانی: ارشاد السائل، سؤال 457.

مسئله -43

نگاه کردن زن به حجم بدن مرد نامحرم از روی پوشش اگر مفسده ای بر آن مترتب نباشد و به قصد ریبه و تلذذ نباشد اشکال ندارد.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل و گلپایگانی: استفتاء.

مسئله -44

آیا زنان می‌توانند بدون قصد لذّت به منظور آمپول زدن و یا دیگر کارهای پزشکی به بدن مرد نامحرم نگاه کنند.

جواب: جایز نیست مگر در مقام اضطرار.

امام، اراکی، تبریزی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، با استفاده از مسئله 35.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2442.

بهجت: (31).

مسئله -45

نگاه کردن به بدن نامحرم حتی به وجه و کفین او به قصد لذّت و یا با ترس به مفسده افتادن حرام است.

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (ستر و ساتر) قبل از مسئله 1.

اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1932.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 2442.

سیستانی: توضیح المسائل، مسئله.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 2501.

توجه: بین عدم جواز نگاه به بدن مرد نامحرم با وجوب پوشش مرد هیچ ملازمه‌ای نیست؛ یعنی اگر چه بر مرد واجب نیست خود را بپوشاند اما بر خانم‌ها واجب است نگاه نکنند.

نگاه زن به بچه‌ها.

مسئله -46

در صورتی که بچه دختر باشد، زن می‌تواند تا زمان تمییز به تمام بدن او نگاه کند و بعد از سن تمییز بنابر احتیاط واجب نباید به عورتین او نگاه کند.

امام، فاضل و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 4.

امام: توضیح المسائل، مسئله 2436.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، با استفاده از مسائل 12 و 24 و توضیح المسائل، مسئله 2445.

اراکی، بهجت، تبریزی و گلپایگانی: [32].

در نتیجه: مادران باید توجه داشته باشند در حمام‌ها یا هر جای دیگر اجازه ندارند به عورتین دختران خود و یا دختران دیگر که به سن تمییز رسیده‌اند نگاه کنند اگر چه بدون قصد لذّت و ریبه باشد.

مسئله -47

در صورتی که بچه پسر باشد زن تا قبل از رسیدن او به سن تمییز می‌تواند به تمام بدن او نگاه کند و بعد از سن تمییز بنابر احتیاط واجب نباید عورتین او را نگاه کند (در این مسئله فرقی بین پسران محرم یا نامحرم نیست).

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 4.

امام: توضیح المسائل، مسئله 2436.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسائل 12 و 24 و توضیح المسائل، مسئله 2445.

بهجت، تبریزی، خامنه‌ای و گلپایگانی: [33].

مسئله -48

اگر شک کنیم در اینکه این بچه به سن تمییز رسیده است یا نه حکمش چیست.

جواب: حکم بچه غیر ممیز را دارد.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 50، ص807.

اراکی، تبریزی، خامنه‌ای و سیستانی: استفتاء.

بهجت: (34).

حکم نگاه در حال شک.

مسئله -49

اگر انسان شک کند که این شخص از کسانی است که نباید به او نگاه کرد یا از کسانی است که می‌تواند به او نگاه کند، نباید به او نگاه کند.

امام، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 50، ص805.

بهجت: [35].

مثال: اگر مردی زنی را در تاریکی ببیند و یا از دور خانمی می‌آید و کاملاً او را نمی‌شناسد و شک کند که او یکی از محارم اوست (که نگاه کردن به او

جایز باشد) یا یکی از نامحرمان است (که نمی‌تواند به او نگاه کند)، نگاه کردن به او جایز نیست.

مسئله -50

اگر کسی در جمعی شک کند به این ترتیب که می‌داند محرمی دارد ولی نمی‌داند کدامیک از افراد این جمع است، نباید به هیچیک از آن‌ها نگاه کند.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 50، ص 806.

خامنه‌ای: استفتاء.

بهجت: (36).

مثال: اگر خانمی در میان جمعی از مردان که پوشش کافی ندارند دارای محرمی است اما نمی‌داند کدامیک از آنان است نمی‌تواند به هیچیک از آنان نگاه کند یا مردی می‌داند در مجلسی زنانه یکی از محارم او هست، نمی‌تواند برای پیدا کردن او به زن‌ها نگاه کند (در صورتی که خانم‌ها پوشش کافی ندارند).

مسئله -51

اگر انسان در شخصی شک کند که مرد است یا زن (مثلاً به علت تاریکی هوا یا دوری مسافت یا دود و غیر این‌ها) بنابر احتیاط واجب نباید به او نگاه کند.

امام و فاضل: عروه، (نکاح)، مسئله 50، ص806.

بهجت، گلپایگانی و مکارم: (37).

مسئله -52

اگر انسان در چیزی شک کند که او انسان است یا حیوان و یا هر چیز دیگر در این صورت نگاه کردن به او جایز است.

امام، بهجت، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 50، ص806.

خامنه‌ای: استفتاء.

نگاه به عکس.

مسئله -53

مرد می‌تواند به عکس نامحرمی که حجاب خود را کاملاً رعایت کرده است نگاه کند مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد.

امام، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، فاضل و مکارم: استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2453 و استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 27.

گلپایگانی: مجمع المسائل، سؤال 655.

مسئله -54

اگر نامحرم در عکس حجاب کامل را رعایت نکرده است در این صورت اگر مرد آن زن را می‌شناسد نمی‌تواند به عکس او نگاه کند و اگر او را نمی‌شناسد می‌تواند به عکس نامحرم نگاه کند مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد.

امام: استفتاء در کتاب احکام بانوان، سؤال‌های 44 و 45، ص33.

بهجت و خامنه‌ای: استفتاء.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال 876.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤالات 1728 و 1732.

اراکی، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: [38].

در نتیجه: آقایان نباید به آلبوم عکس‌های خانوادگی که در آن عکس زنان فامیل بدون حجاب قرار دارد، نگاه کنند.

مسئله -55

نگاه کردن به عکس زنان غیر مسلمان یا مسلمان که حجاب اسلامی را کاملاً رعایت نکرده اند چه حکمی دارد.

جواب: در صورتی که مرد زن‌ها را نشناسد و نترسد که به مفسده بیفتد بدون قصد لذّت و ریبه اشکال ندارد اگر چه احتیاط مستحب در ترک است.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال 876.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال‌های 1728 و 1732.

سیستانی و مکارم: (39).

مسئله -56

نگاه کردن به عکس بچه‌ها چه دختر چه پسر، اگر بدون قصد لذّت باشد و انسان نترسد به گناه آلوده شود، اشکالی ندارد.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

امام: تحریر، ج2، با استفاده از مسئله 8، ص752.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال 889.

مسئله -57

در صورتی که کسی بترسد با نگاه کردن به عکس شخصی به گناه بیفتد، نباید به آن عکس نگاه کند.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2453.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 27.

مکارم: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2087.

مسئله -58

جایز نیست انسان عکسی را که می‌داند دیدن آن برای دیگری حرام است به او نشان بدهد.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: استفتاء.

در نتیجه: خانم‌ها نمی‌توانند به شوهر یا برادر یا پدر خود عکس‌های بی حجاب خانم‌هایی را که به آن‌ها نامحرم هستند، و دیدن آن برای آن‌ها جایز نیست، نشان دهند. (40).

مسئله -59

نگاه کردن به هر عکسی به قصد لذّت حرام است خواه عکس مرد باشد یا زن، محرم باشد یا نامحرم، عکس انسان باشد یا غیر آن (از این حکم عکس همسر استثناء است).

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2453.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 27.

مسئله -60

خرید و فروش و نگهداری عکس‌های مبتذل حرام است و باید آن‌ها را از بین برد.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: استفتاء. (41).

نگاه کردن زن به عکس مردان.

مسئله -61

زن‌ها می‌توانند به عکس مردان نگاه کنند مشروط به آنکه به قصد لذّت و ریبه نباشد خواه مرد را بشناسند یا نشناسند، خواه مرد محرم باشد یا نامحرم.

امام، خامنه‌ای و مکارم: استفتاء.

بهجت، سیستانی و فاضل: [42].

در نتیجه: دیدن عکس ورزشکاران یا شهدا و ... برای خانم‌ها تا زمانی که مفسده‌ای بر آن مترتب نباشد اشکال ندارد.

نگاه به فیلم.

مسئله -62

فیلمی که به طور مستقیم پخش می‌شود حکم انسان زنده را دارد و اگر به طور غیر مستقیم پخش می‌شود حکم عکس را دارد.

امام: استفتاء در کتاب احکام بانوان، محمد وحیدی، سؤال 42، ص32.

اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: [43].

در نتیجه: اگر فیلمی به طور مستقیم پخش شود احکام نگاه به آن فیلم همان احکام نگاه کردن به انسان زنده را دارد لذا مردان نمی‌توانند به غیر از وجه و کفین زنان نامحرم (آنهم با شرایطی که ذکر شد) نگاه کنند و همچنین خانم‌ها نمی‌توانند به بدن مردان که در فیلم‌های ورزشی یا غیر آن که به طور مستقیم پخش می‌شود، نگاه کنند.

و همچنین اگر فیلم به طور غیرمستقیم پخش می‌شود، یعنی اول به صورت نوار یا فیلم ضبط شده باشد و سپس به نمایش گذاشته شده، نگاه کردن به مردان و زنان آن فیلم حکم نگاه کردن به عکس را دارد به طور مثال مردان نمی‌توانند به فیلم خانم مسلمانی که حجاب خود را رعایت نکرده است، در صورتی که او را بشناسند، نگاه کنند. اما اگر او را نمی‌شناسند و خوف مفسده هم ندارند می‌توانند به آن نگاه کنند همچنین مردان نمی‌توانند به فیلم‌هایی که از مجالس عقد و عروسی تهیه شده است نگاه کنند در صورتی که زنان غیر محجبه آن فیلم را بشناسند و ...

(44).

مسئله -63

نگاه کردن خانمها به فیلم‌های ورزشی که از تلویزیون پخش می‌شود در حالی که مردان پوشش کافی را ندارند چه حکمی دارد.

جواب: در صورتی که خوف به مفسده افتادن نباشد و با قصد لذّت هم نباشد اشکالی ندارد.

امام، بهجت، تبریزی، سیستانی، فاضل و مکارم: استفتاء.

خامنه‌ای و گلپایگانی: (45).

(46) 73. سؤال: آیا دیدن زنان غیرمسلمان در تلویزیون که پوشش مناسب و کافی ندارند جایز است.

جواب: اگر به قصد لذّت و یا ترس از وقوع در مفسده نباشد اشکال ندارد.

امام، اراکی، تبریزی، خامنه‌ای، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل متفرقه، مسئله 2.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 27.

مسئله -64

در مسائل ذکر شده فرقی نیست بین اینکه فیلم به صورت ویدئو باشد یا به صورت نور که بر پرده سینما می‌اندازند و یا به هر شکلی دیگر.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء. [47].

تتمه.

مسئله -65

حکم نگاه کردن به میت همان حکم انسان زنده است.

امام، بهجت، خامنه‌ای، فاضل و گلپایگانی: استفتاء.

در نتیجه: مرد نمی‌تواند به بدن زن نامحرم میت نگاه کند و زن نیز به بدن مرد نامحرم نمی‌تواند نگاه کند به همان تفصیلی که گذشت.

مسئله -66

آیا گوش دادن به اخبار زنان گوینده رادیو و تلویزیون و همچنین نگاه کردن به آن‌ها جایز است یا خیر.

جواب: بدون لذّت و ریبه اشکال ندارد.

امام، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی و مکارم: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، مسائل متفرقه، با استفاده از مسئله2. [48].

اراکی، فاضل و گلپایگانی: [49].

توضیح: یعنی اگر انسان نترسد که به گناه آلوده بشود اشکال ندارد در غیر این صورت نگاه کردن یا گوش دادن جایز نیست.

1. بهجت: اگر در معرض فتنه و فساد باشد جایز نیست. استفتاء.

مکارم: نگاه کردن به آن‌ها برای مردان اشکال دارد. ولی بسیاری از مایوها حجم را هم می‌پوشانند. استفتاء.

2. بهجت و تبریزی: نگاه کردن به عورت پسربچه ممیز حرام است.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 1938.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 2445.

3. مرد و زنی که با یکدیگر محرمند، اگر قصد لذّت نداشته باشند می‌توانند غیر از عورت به تمام بدن یکدیگر نگاه کنند.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 1939.

سیستانی: استفتاء.

4. تبریزی: زینت در وجه و کفین اگر از قبیل انگشتر متعارف و اصلاح صورت (بند انداختن) و سرمه‌ای باشد که حتی در زن‌های پیر متعارف است، پوشاندن آن بر زن واجب نیست و نگاه کردن مرد به آن هم اگر التذاذی نباشد مانع ندارد. استفتاء.

سیستانی: به طور کلی اگر نامحرم حجاب خود را رعایت کرده است و یا اگر رعایت نکرده در صورتی که او را امر به حجاب کنیم رعایت می‌کند، نگاه کردن به وجه و کفین او بدون لذّت و ریبه اشکالی ندارد. اگر چه بنابر احتیاط مستحب بهتر است از نگاه کردن به وجه و کفین پرهیز کرد. منهاج الصالحین، (نکاح)، مسائل 14 و 26 و توضیح المسائل، مسائل 2442 و 2443.

گلپایگانی: بنابر احتیاط واجب جایز نیست حتی به وجه و کفین نامحرم نگاه کرد چه زینت داشته باشد چه نداشته باشد. عروه، (نکاح)، مسئله 31؛ استفتاء و ارشاد السائل، سؤال 456.

5. تبریزی: در صورتی که نامحرم انگشتر متعارفی به دست کرده باشد، نگاه کردن به دست او اشکال ندارد. لکن در بقیه موارد اگر دست زینت داشته باشد نگاه کردن جایز نیست. استفتاء.

خامنه‌ای: نگاه کردن به آن چیزهائی که چشم گیر نیست و صدق زینت نمی‌کند اشکال ندارد. استفتاء.

سیستانی: انگشتر و النگو اشکال ندارد ولی اگر زینت‌های دیگر باشد نگاه جایز نیست. استفتاء.

مسئله -67

آیا برای مردان جایز است به وجه و کفین زن نامحرمی که مقلد کسی است که باز گذاشتن وجه و کفین را جایز می‌داند نگاه کنند.

گلپایگانی: ملازمه‌ای بین جواز باز گذاشتن وجه و کفین و نگاه کردن به آن‌ها نیست. ارشاد السائل، سؤال 464.

7. تبریزی: زینت در وجه و کفین اگر از قبیل انگشتر متعارف و اصلاح صورت (بند انداختن) و سرمه‌ای باشد که حتی در زن‌های پیر متعارف است، نگاه کردن به آن اگر به قصد التذاذی نباشد اشکالی ندارد، لکن در موارد دیگر زینت مانند النگو و ... باید از نامحرم پوشیده شود و نامحرم هم نمی‌تواند به آن نگاه کند. استفتاء.

8. جواب، تبریزی: نگاه کردن به قدمین (کف پا و روی پا تا قوزک) بنابر احتیاط جایز نیست. استفتاء.

سیستانی: در صورتی که زن از کسانی باشد که حجاب خود را رعایت می‌کند و یا اگر او را امر به حجاب کنیم اعتنا می‌کند، نگاه کردن به این مواضع جایز نیست، وای اشکال ندارد. منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسائل 14 و 26 و توضیح المسائل، مسائل 2442 و 2443. گلپایگانی: به طور کلی نگاه کردن به بدن نامحرم حرام است و نگاه کردن به وجه و کفین او نیز بنابر احتیاط واجب، جایز نیست. استفتاء.

9. بهجت: از نگاه کردن اجتناب کند. استفتاء.

مسئله -68

آیا نگاه کردن به هر چیزی که شهوت انسان را تحریک کند حرام است حتی اگر انسان به بدن خودش نگاه کند.

تبریزی: مجرد نگاه کردن به بدن خود به جهت تحریک شدن حرام نیست.

صراط النجاة، سؤال 893.

خامنه‌ای: هر چیزی که باعث تحریک غریزه جنسی بشود و شهوت را تحریک کند حرام است مگر بین زن و شوهر. استفتاء.

مسئله -69

آیا نگاه کردن به اعضای داخلی بدن نامحرم (مانند کبد، روده و ...) در حکم نظر به ظاهر بدن است.

خامنه‌ای و فاضل: ظاهراً در عدم جواز نظر و لمس فرقی بین اعضای ظاهر و داخل بدن نیست لکن همانگونه که در عروه مسئله 45، احکام نگاه آمده، نظر به مثل دندان آن هم بعد از جدا شدن از بدن جایز است.

خامنه‌ای: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج2، سؤال 1280..

12. سیستانی: البته به استثناء مواردی که نگاه به بدن زن نامحرم جایز باشد (تفصیل مطلب و موارد جواز در باب نگاه آمده است). منهاج الصالحین، با استفاده از مسائل 16 و 26 و توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 2442 و 2443.

13. بهجت، سیستانی و فاضل: رفتن منعی ندارد ولی از نگاه به نامحرم اجتناب کند. استفتاء.

14. بهجت، سیستانی و فاضل: رفتن منعی ندارد ولی از نگاه به نامحرم اجتناب کند. استفتاء.

15. بهجت: بنابر اظهر نگاه کردن به زنان بادیه نشین و غیر آن‌ها (یعنی غیر زنان بادیه نشین، مثلاً خانم‌های بدحجاب شهری و ...) که عادت به پوشاندن ندارند، بدون قصد لذّت جایز است. مگر در صورت خوف وقوع در حرام (یعنی به شرط آنکه ترس از وقوع در حرام نداشته باشد). بنابراین معاشرت با آن‌ها و داد وستد و سایر نیازها جایز است. توضیح المسائل، مسئله 1935.

سیستانی: نگاه کردن به زن‌های مبتذله (بی حجاب یا بدحجاب) که اگر کسی آن‌ها را امر به حجاب کند اعتنا نمی‌کنند اشکال ندارد مشروط به آنکه بدون قصد لذّت و ترس وقوع در حرام باشد. در این حکم فرقی میان زن‌های کفار و یا دیگر زنان (مسلمانان یا بادیه نشینان و ...) نیست و همچنین فرقی نیست میان دست و صورت و دیگر جاهای بدن که عادت آنان به پوشانیدنش نیست. منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 26 و توضیح المسائل، مسئله 2443.

گلپایگانی: در صورتی که مطمئن باشد عمداً به آن‌ها نگاه نمی‌کند اشکال ندارد. عروه، (نکاح)، مسئله 27.

16. بهجت: نگاه کردن به بدن پیرزن، بدون قصد لذّت اشکال ندارد. توضیح المسائل، مسئله 1943.

خامنه‌ای: نظر به موی پیر زن هائی که رجاء نکاح ندارند اشکال ندارد. استفتاء.

مکارم: بلکه ظاهر این است که نگاه کردن به همه موی آنان نیز اشکالی ندارد. عروه، (نکاح)، مسئله 35.

مسئله -70

آیا بر مردان جایز است به زنانی که بسیار زشت هستند بدون لذّت نگاه کنند (البته اگر حجاب خود را رعایت نکرده باشند).

تبریزی: بنابر احتیاط واجب نباید نگاه کند زیرا اگر زن پیر نباشد مرد نمی‌تواند مطمئن باشد بدون لذّت نگاه می‌کند. صراط النجاة، سؤال 891.

بهجت و سیستانی: در نگاه به نامحرم فرقی بین زشت و زیبا نیست. استفتاء.

18. سیستانی: حکم نگاه به نامحرم گفته شد و هیچیک از موارد فوق در مسئله فرقی نمی‌کند. استفتاء.

گلپایگانی: بنابر احتیاط واجب باید از نگاه کردن به وجه و کفین نامحرم نیز خودداری کند. عروه، (نکاح)، مسئله 31 و استفتاء.

19. اراکی: دیدن مو و صورت و سر و دست‌های زن‌های اهل کتاب و کفار چنانچه بدون قصد ریبه و تلذذ باشد و نترسد که به حرام بیفتد، اشکالی ندارد و احتیاط واجب آن است که به غیر آنچه که گفته شد نگاه نکند. توضیح المسائل، مسئله 2448.

بهجت: نگاه کردن به زنان اهل ذمه بلکه به زنان کافری که از هنگام تولد محکوم به کفر هستند و جاهایی از بدن آنان که عادتاً نمی‌پوشانند، بدون قصد لذّت، در صورتی که خوف واقع شدن در حرام نباشد، جایز است. توضیح المسائل، مسئله 1935.

خامنه‌ای: نگاه به بدن زنان غیرمسلمان به مقداری که پوشاندن آن متعارف نیست بدون قصد لذت اشکال ندارد. استفتاء.

سیستانی: نگاه کردن به بدن زن‌های مبتذله که اگر آن‌ها را امر به حجاب کنند اعتنا نمی‌کنند اشکال ندارد، مشروط به آنکه بدون قصد لذّت و ترس وقوع در حرام باشد. و در این حکم فرقی بین زن‌های کفار و یا دیگر زن‌ها (مسلمان، مسیحی، یهودی ...) نیست و همچنین فرقی نیست میان دست و صورت و دیگر جاهای بدن که عادت آنان به پوشانیدنش نیست. توضیح المسائل، مسئله 2443.

گلپایگانی: فقط نگاه کردن به صورت و دست‌های زنان غیرمسلمان جایز است و بنابر احتیاط واجب باید از نگاه کردن به غیر این دو موضع اجتناب کرد.

عروه، (نکاح)، مسئله 27 و توضیح المسائل، مسئله 2443.

20. 32. مسئله: نگاه کردن به عورتین کافر بنابر احتیاط واجب جایز نیست.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 12 و توضیح المسائل، مسئله 2445.

21. بلکه دیدن عورتین پسر ممیز که هنوز به سن بلوغ نرسیده است، حرام است اگر چه بدون قصد لذّت باشد.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2450.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 1938 و 1943.

22. سنّی که بچه، خوبی و یا بدی روابط بین مرد و زن را درک کند.

اراکی: استفتاء.

گلپایگانی: ارشاد السائل، با استفاده از مسئله 245 و استفتاء.

بهجت و فاضل: سنّی که بچه در آن خوب و بد را می‌فهمد.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1938.

فاضل: استفتاء.

سیستانی و مکارم: سنّی که بچه بالغ نشده ولی خوب و بد را می‌فهمد و احتمال می‌رود که نگاهش به بدن نامحرم موجب تحریک شهوتش شود.

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2444.

مکارم: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2082.

23. اراکی، بهجت و تبریزی: دیدن عورتین دختر ممیز قبل از بلوغ حرام است اگر چه بدون قصد لذّت باشد.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 245.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 1938 و 1943.

تبریزی: استفتاء.

خامنه‌ای: بلکه نگاه کردن به عورتین دختر ممیز محرم جایز نیست اگرچه نگاه کردن به او قبل از سن تمییز اشکالی ندارد، در صورتیکه به قصد لذت و ریبه نباشد. استفتاء.

مسئله -71

نگاه کردن به بدن دختر نابالغ در مسئله 2447 توضیح المسائل در صورت عدم ریبه و ... جایز گفته شده است ولی در همان رساله ص578 فقط به مواضعی که عادتاً پوشیده نیست نگاه جایز است گفته شده است. کدامیک صحیح است و باید بدان عمل کرد.

اراکی: می‌توانید به مسئله 25 (کتاب نکاح) تحریر الوسیله حضرت امام قدس سره مراجعه نمایید.

توضیح: در نتیجه نظر معظم له با حضرت امام در مسئله فرقی ندارد.

بهجت: بنابر احتیاط واجب نگاه کردن مرد به بدن و موی دختری که نُه سالش تمام نشده ولی خوب و بد را می‌فهمد (ممیز باشد) جایز نیست، اگر چه بدون قصد لذّت و ریبه باشد. توضیح المسائل، مسئله 1932.

تبریزی: نگاه کردن به عورتین بچه ممیز جایز نیست مگر در موارد ضرورت. استفتاء.

خامنه‌ای: نگاه کردن مرد به بدن دختر نامحرم تا زمانی که به سن بلوغ نرسیده است، بدون لذت و ریبه اشکال ندارد. (البته به استثناء عورتین که درسن تمییز نگاه به آن جایز نیست.) استفتاء.

سیستانی: نگاه کردن به بدن دختر غیر بالغ مشروط به اینکه به قصد لذّت و ریبه نباشد اشکالی ندارد، (به استثنای عورتین که حکم آن گذشت) اگر چه بنابر احتیاط مستحب بهتر است مواضعی را که به طور معمول دختران به وسیله لباس‌های عادی می‌پوشانند نگاه نکنند. منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 23.

فاضل: نگاه کردن به صورت و بدن و موی دختر نابالغ اگر به قصد لذّت نباشد و موجب تحریک شهوت نگردد و به واسطه نگاه کردن انسان نترسد که به حرام بیفتد مانعی ندارد. توضیح المسائل، مسئله 1932.

گلپایگانی: نگاه کردن به بدن دختر نامحرمی که نُه سالش تمام نشده ولی خوب و بد را می‌فهمد و نگاه کردن به او عادتاً امکان تهییج و تحریک شهوت دارد همچنین نگاه کردن به موی آنان چه با قصد لذّت و چه بدون آن حرام است و نگاه کردن به دست و صورت آنان اگر به قصد لذّت باشد حرام بلکه حرام بودن نگاه به آن‌ها بدون قصد لذّت هم خالی از قوّت نیست (این تعبیر به منزله احتیاط واجب است). توضیح المسائل، مسئله 2442.

25. بهجت: نگاه کردن به بدن دختر ممیز بنابر احتیاط واجب جایز نیست اما نگاه به عورتین او حرام است. با استفاده از توضیح المسائل، مسائل 1948 1943 و 1932.

خامنه‌ای: نگاه به عورتین در زمان تمییز جایز نیست و نگاه به بدن او تا قبل از سن بلوغ، بدون قصد لذت و ریبه اشکال ندارد. استفتاء.

سیستانی: بنابر احتیاط مستحب بهتر است به بدن دختر ممیز نگاه نکند ولی نگاه به عورتین او بنابر احتیاط واجب جایز نیست.

با استفاده از منهاج الصالحین، نکاح مسئله 12 و 23 و توضیح المسائل، مسئله 2445.

گلپایگانی: دختر ممیز نابالغ حکم زن بالغ را دارد که احکام آن گذشت (یعنی دیدن بدن او حرام است و دیدن وجه و کفین او بنابراحتیاط واجب جایز نیست به تفصیلی که گذشت). استفتاء و با استفاده از توضیح المسائل، مسئله 2442.

26. خامنه‌ای: خود این عمل اشکال ندارد و حرمت لمس و نظر به قوت خود باقی است و اضطراری در بین نیست، چون می‌شود از راه‌های دیگر، از حمل جلوگیری کرد. استفتاء.

سیستانی: جایز است که زن از دستگاه پیشگیری از حاملگی (آ یو دی) و مانند آن اگر ضرر مهمی به او نزند استفاده کند، لیکن در صورتی که گذاشتن دستگاه مستلزم نگاه یا لمس قسمتی از بدن که دیدن و لمس آن

جایز نیست نباشد. بنابراین جایز نیست کسی غیر از شوهر این کار را انجام دهد مگر در صورت اضطرار، مانند اینکه بچه دار شدن برای زن ضرر داشته باشد. این در صورتی است که معلوم نباشد دستگاه نطفه را پس از انعقاد سقط می‌کند و الا بنابر احتیاط باید این کار را ترک کرد. توضیح المسائل، مسائل ضمیمه، مسئله 71.

27. مکارم: مرد و زنی که با یکدیگر محرم هستند (مانند خواهر و برادر) می‌توانند به بدن یکدیگر به آن مقدار که در میان محارم معمول است نگاه کنند و در غیر آن، احتیاط آن است که نگاه نکنند. توضیح المسائل، مسئله 2082 و عروه، (ستر و ساتر) قبل از مسئله 1 و (نکاح)، مسئله 32.

28. بهجت و گلپایگانی: اگر معرض گناه و مفسده نباشد اشکال ندارد. استفتاء.

29. بهجت: نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم، بنابر احتیاط واجب حرام است. و اما جواز نگاه کردن زن به قسمتی از بدن مرد نامحرم که غالباً باز است، مثل سر، خالی از وجه نیست. مگر آنکه این نگاه کردن کمک به معصیت باشد. توضیح المسائل، مسئله 1933.

فاضل: نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم به استثنای وجه و کفین حرام است. عروه، (نکاح)، مسئله 31 و توضیح المسائل، مسئله 2501.

30. بهجت: بنابر احتیاط واجب جایز نیست. توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1933.

31. بهجت: نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم، بنابر احتیاط واجب حرام است، و اما جواز نگاه کردن زن به قسمتی از بدن مرد نامحرم که غالباً باز است، مثل سر، خالی از وجه نیست، مگر اینکه این نگاه کردن، کمک به معصیت باشد. توضیح المسائل، مسئله 1933.

32. بهجت: بنابر احتیاط واجب جایز نیست مگر در مقام اضطرار. توضیح المسائل، با استفاده از مسائل 1933 و 1942.

33. دیدن عورتین بچه ممیز حرام است.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2450.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1938.

تبریزی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2445.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 2445.

34. دیدن عورتین بچه ممیز حرام است.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1938.

تبریزی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2445.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 2445.

خامنه‌ای: جایز است برای زن که به بدن پسر غیر بالغ بدون قصد لذت و ریبه نگاه کند، اما نگاه کردن به عورتین پسر بچه ممیز جایز نیست. استفتاء.

35. بهجت: از جهت نگاه کردن حکم بچه غیر ممیز را دارد. اگر چه در صورت احتمال عقلایی اولی تنزّه است. استفتاء.

36. بهجت: احتیاط در اجتناب است. استفتاء.

37. بهجت: به نحوی عمل کند که مرتکب خلاف نشود. استفتاء.

38. بهجت: نگاه کردن اشکالی ندارد. استفتاء.

بهجت، سیستانی و مکارم: نگاه کردن به او اشکالی ندارد. عروه، (نکاح)، مسئله50.

گلپایگانی: بلکه دیدن او حرام است. عروه، (نکاح)، مسئله 50.

39. اراکی: نگاه کردن به عکس‌های نامحرم و یا فیلم آن، که به وسیله تلویزیون و غیره پخش می‌شود اگر به قصد لذّت نباشد و خوف فساد و به حرام افتادن نباشد مانعی ندارد هر چند صاحب عکس را بشناسد. توضیح المسائل، مسئله 2453.

سیستانی: اگر زن نامحرم در عکس حجاب کامل را رعایت نکرده است، در صورتی که او از زنان مبتذله نباشد (زن بدحجاب یا بی حجابی که وقتی او را امر به حجاب کنند اعتنا نمی‌کند) و مرد نیز او را می‌شناسد، بنابر احتیاط واجب نباید به آن عکس نگاه کند. در غیر این صورت نگاه کردن بدون قصد لذّت و ریبه اشکالی ندارد. منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 27.

در نتیجه: اگر مرد زن را نمی‌شناسد و یا اینکه زن از زنان مبتذله است و یا اینکه حجاب خود را در عکس کاملاً رعایت کرده است نگاه کردن به عکس او اشکالی ندارد.

گلپایگانی: در صورتی که او را نمی‌شناسد بنابر احتیاط مستحب نگاه نکند و اگر او را می‌شناسد بنابراحتیاط واجب نباید نگاه کند خصوصاً اگر معرض هتک و فساد باشد. توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2448؛ مجمع المسائل، سؤال 655 و ارشاد السائل، سؤال 451.

مکارم: در صورتی که زنی مقید به حفظ حجاب شرعی است نگاه کردن به عکس بدون حجاب او اشکال دارد، مگر آنکه او را نشناسد و مفسده دیگری از نگاه کردن حاصل نشود. توضیح المسائل، مسئله.

در نتیجه: یا مرد زن را می‌شناسد یا نمی‌شناسد، اگر نمی‌شناسد نگاه به عکس او بدون لذّت و ریبه اشکال ندارد. و اگر او را می‌شناسد، در صورتی که زن مقید به حفظ حجاب اسلامی است نگاه کردن به عکس او اگر حجاب کامل را در عکس رعایت نکرده است جایز نیست. و اگر مقید به حفظ حجاب نیست، اگر چه مرد او را بشناسد لکن نگاه کردن به عکس او بدون قصد لذّت و ریبه اشکالی ندارد.

40. سیستانی: در صورتی که عکس زن غیرمسلمان باشد و یا عکس زنان لاابالی و مبتذله باشد نگاه کردن به آن‌ها بدون قصد لذّت و ریبه اشکال ندارد. منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 27.

مکارم: در صورتی که زن غیر مسلمان است و یا مقید به حجاب شرعی نیست، بدون لذّت و ریبه اشکال ندارد. توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2087.

مسئله -72

دیدن عکس دوران کودکی زنان نامحرم درصورتیکه پوشش کافی نداشته باشند چه حکمی دارد.

تبریزی، خامنه‌ای و فاضل: اگر این دیدن باعث هتک آنان نباشد و باعث تهییج شهوت نشود اشکال ندارد.

تبریزی: صراط النجاة، سؤال 889.

خامنه‌ای و فاضل: استفتاء.

مسئله -73

نگاه کردن مرد به عکس زن نامحرمی که فوت شده در صورتی که او را بشناسد جایز است یا نه.

اراکی: اگر مفسده نداشته باشد اشکال ندارد. استفتاء.

بهجت: جایز نیست. استفتاء.

گلپایگانی: نگاه کردن مرد نامحرم به عکس زن مرده خالی از هتک نیست و محل اشکال است. مجمع المسائل، سؤال 656.

مسئله -74

لطفاً نظر خود را در باب نگاه کردن افراد متخصص یا دانشجویان رشته‌های پزشکی و ... که به واسطه رشته‌های خود مجبورند به کتاب‌ها و فیلم‌های علمی که دارای صحنه‌های مبتذل است نگاه کنند بیان نمایید.

بهجت: اگر موجب ریبه و تلذذ بشود جایز نیست. استفتاء.

خامنه‌ای، فاضل و گلپایگانی: اگر برای آموزش ناچار از نگاه کردن باشند بدون قصد ریبه مانعی ندارد.

خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤالات 2082 و 2094.

مسئله -75

آیا نگاه کردن به عکس‌های مستهجن برای زنان و مردان بدون لذّت و ریبه جایز است.

خامنه‌ای و بهجت: اگر مقرون به فساد و ریبه باشد اشکال دارد و بعض اقسام آن حرام یقینی است. استفتاء.

تبریزی: نگاه کردن به این گونه عکس‌ها جایز نیست. صراط النجاة، سؤال 901.

فاضل: چنانچه مفسده داشته باشد جایز نیست. استفتاء.

43. بهجت و فاضل: اگر نگاه کردن به عکس مرد موجب فتنه و فساد باشد جایز نیست. استفتاء.

سیستانی: اگر بیش از مواضع معمول برهنه باشد به احتیاط واجب نگاه کردن جایز نیست و البته با شهوت مطلقاً جایز نیست. استفتاء.

44. اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: فیلم اعم از مستقیم یا غیر مستقیم حکم عکس را دارد. استفتاء.

بنابراین، بنابر فتوای آقای اراکی دیدن فیلم زنان نامحرم برای مردان اشکال ندارد اگر چه آن‌ها را بشناسد مشروط به آنکه به قصد لذت و ریبه نباشد و انسان نترسد که به گناه بیافتد با همان تفصیلی که گذشت.

و بنابر فتوای آقای گلپایگانی دیدن فیلم زنان نامحرم برای مردان در صورتی که آن‌ها را نمی‌شناسد بنابر احتیاط مستحب و اگر می‌شناسد بنابر احتیاط واجب جایز نیست به همان تفصیلی که گذشت.

بهجت: دیدن نامحرم از طریق تلویزیون و شنیدن صدای آن‌ها، اگر مقرون به فساد و ریبه باشد اشکال دارد. توضیح المسائل، مسائل متفرقه، مسئله 2.

خامنه‌ای: بنابر احتیاط واجب نباید به تصویر زن نامحرم که به طور مستقیم از تلویزیون پخش می‌شود نگاه کرد ولی در پخش غیرمستقیم تلویزیونی اگر ریبه و خوف افتادن به گناه نباشد، نگاه کردن اشکال ندارد. استفتاء.

سیستانی: اگر فیلم معمولی باشد و نگاه از روی شهوت نباشد اشکال ندارد. استفتاء.

71 سؤال: آیا نگاه کردن به عکس‌های زنان برهنه و یا فیلم‌های جنسی بدون شهوت جایز است.

خامنه‌ای: در صورتیکه از روی شهوت و ریبه نباشد و مفسده‌ای هم بر آن مترتب نشود، شرعاً اشکال ندارد ولی با توجه به اینکه دیدن تصویر برهنه‌ای که شهوت برانگیز است، غالباً از روی شهوت بوده و به همین دلیل مقدمه ارتکاب گناه می‌باشد، بنابراین دیدن آن‌ها حرام است. استفتاء.

گلپایگانی: جایز نیست زیرا نگاه کردن این عکس‌ها و فیلم‌ها غالباً دارای آثار فتنه و فساد اخلاق است. ارشاد السائل، سؤال 462.

45. خامنه‌ای: اگر به صورت مستقیم از تلویزیون پخش می‌شود بنابر احتیاط واجب نگاه نکند و اگر به صورت غیرمستقیم پخش می‌شود، در صورتیکه به قصد لذت نگاه کنند و یا موجب ریبه و فساد باشد و یا خوف فتنه وجود داشته باشد حرام است. استفتاء.

گلپایگانی: زن‌ها نمی‌توانند عمداً به این گونه فیلم‌ها نگاه کنند. ارشاد السائل، سؤال 480.

مسئله -76

اگر نگاه کردن به فیلمی که در آن زنان نامحرم بازی می‌کنند و بعضاً بی حجاب هم هستند برای شخصی موجب تحریک شهوت گردد ولی همین فیلم برای برخی دیگر باعث تحریک نشود آیا هر دو شخص می‌توانند این فیلم را نگاه کنند.

تبریزی: اگر فیلم به طور مستقیم پخش می‌شود جایز نیست با نگاه لذّت آلود به آن نگاه کرد. خواه تحریک بشود یا نشود، اما اگر فیلم به طور غیر مستقیم پخش می‌شود، در این صورت اگر بیننده تحریک می‌شود نمی‌تواند نگاه کند و اگر تحریک نمی‌شود می‌تواند نگاه کند. صراط النجاة، با استفاده از سؤال 1002 و استفتاء.

مسئله -77

آیا نگاه کردن به فیلم‌های مستهجن و ماهواره‌ای برای مردان و زنان بدون لذّت و ریبه جایز است.

بهجت، تبریزی و مکارم: نگاه کردن به این گونه فیلم‌ها جایز نیست.

بهجت و مکارم: استفتاء.

تبریزی: صراط النجاة، سؤال 901.

خامنه‌ای: از آنجا که برنامه‌هایی که توسط ماهواره‌های غربی پخش می‌شوند و همچنین برنامه‌های تلویزیونی بیشتر دولت‌های مجاور، دربردارنده آموزش افکار گمراه کننده و تحریف حقایق و لهو و فساد هستند و غالباً مشاهده آن‌ها باعث گمراهی و فساد و ارتکاب کارهای حرام می‌گردد، بنابراین دریافت و دیدن آن‌ها جایز نیست. بله اگر نگاه کردن به برنامه‌های قرآنی و نظائر آن باشد، شرعاً مانعی ندارد. با استفاده از اجوبة الاستفتائات، ج2، سؤال 103.

فاضل: استفاده کردن از فیلم‌های فوق که به منظور انحراف، تدارک دیده شده، جایز نیست. جامع المسائل، ج1، سؤال 1729.

79سؤال: توزیع و عرضه فیلم‌هایی که مورد تأیید وزارت ارشاد هستند، چه حکمی دارد همچنین توزیع نوارهای موسیقی که مورد تأیید وزارت ارشاد هستند، در دانشگاه‌ها چه حکمی دارد.

خامنه‌ای: اگر فیلم‌ها یا نوارها به نظر مکلّف عرفاً مشتمل بر غنا یا موسیقی مطرب و لهوی مناسبِ با مجالس لهو و گناه باشد، توزیع و عرضه آن‌ها و همچنین دیدن و گوش دادن به آن‌ها برای او جایز نیست و مجرّد تأیید بعضی از ادارات مربوطه تا زمانی که نظر مکلّف در تشخیص موضوع با نظر تأیید کنندگان مخالف است، دلیل شرعی برای جواز محسوب نمی‌شود.

اجوبة الاستفتائات، ج2، سؤال 127.

مسئله -78

اراکی، فاضل و گلپایگانی: نگاه کردن به آن حکم نگاه به عکس را دارد. استفتاء.

احکام پوشش مرد.

لباس‌های حرام برای مرد.

پوشش مرد از محارم و مردان دیگر.

پوشش مرد از زنان نامحرم.

پوشش مرد از بچه‌ها.

احکام پوشش زن.

پوشش زن از نامحرم.

احکام جوراب‌ها.

احکام چادرها.

توجه و مراقبت.

احکام زینت.

پوشش زن از زن.

پوشش زن از بچه‌ها.

احکام لباس‌هایی که پوشیدن آن برای مرد و زن حرام است.

1. لباس شهرت.

2. لباس مختص.

3. لباس مهیّج.

4. لباس غصبی.

5. لباس مختص کفار.

لباس‌های حرام برای مرد.

مسئله -79

پوشیدن لباس ابریشمی خالص برای مرد حرام است اگرچه عرقچین یا بند شلوار باشد، خواه بیننده‌ای باشد یا نه و اگر هست مرد باشد یا زن محرم باشد یا نامحرم.

امام و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، شرط ششم.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 842.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، مسئله 842 و منهاج الصالحین، (لباس مصلی)، شرط ششم.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 763.

اراکی، بهجت، فاضل و گلپایگانی: (1).

مسئله -80

اگر تمام یا نیمی از آستر لباسی از ابریشم خالص باشد پوشیدن آن برای مرد جایز نیست.

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 27.

امام: توضیح المسائل، مسئله 835.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 829.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 704.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 843.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، مسئله 843 و منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی)، شرط ششم.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 763.

گلپایگانی: (2).

مسئله -81

پوشیدن لباس ابریشمی برای مردان حرام است اگرچه لباسی باشد که ظاهر نیست مانند لباس زیر.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

مسئله -82

اگر لباسی دارای قیطان‌های ابریشمی باشد و یا آرمی در آن باشد که ابریشمی باشد پوشیدن آن اشکال ندارد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 26.

سیستانی: منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی) شرط ششم.

بهجت: (3).

مسئله -83

همراه داشتن چیز ابریشمی مانند دستمال در جیب اشکالی ندارد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 26.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 705.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 845.

سیستانی: توضیح المسائل، مسئله 845 و منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی)، شرط ششم.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 847.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 765.

مسئله -84

اگر جنس لباس ممزوج از ابریشم و غیر آن باشد در صورتی که ابریشم خالص بر آن صدق نکند پوشیدن آن اشکالی ندارد و اما اگر به گونه‌ای باشد که بدان صدق ابریشم خالص بشود پوشیدن آن جایز نیست.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، شرط ششم.

سیستانی: منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 530.

مسئله -85

اگر انسان شک کند که این لباس از ابریشم است یا چیز دیگر پوشیدن آن اشکالی ندارد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 36.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 830.

بهجت و خامنه‌ای: استفتاء.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 844 و صراط النجاة، سؤال 1191.

سیستانی: منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 531.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 846.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 844.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 764.

مسئله -84

پوشیدن لباسی که با نخ ابریشمی دوخته شده باشد اشکالی ندارد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، با استفاده از مسئله 26.

سیستانی: منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی)، با استفاده از شرط ششم.

بهجت: (4).

مسئله -85

زینت کردن به طلا یا پوشیدن لباس طلا بافت برای مرد حرام است، چه آشکار باشد چه پنهان، و نماز با آن نیز باطل است. بنابراین اگر مرد مثلاً زنجیر طلا به گردن آویخته باشد اگر چه ناپیدا باشد حرام است.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، شرط پنجم و مسئله 24.

امام: توضیح المسائل، مسئله 831.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 825.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 701.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 839.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، مسئله 839 و منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی)، شرط پنجم و مکاسب محرمه، مسئله 37.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 839.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 840.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 760.

مسئله -86

پوشیدن هرگونه زینت از جنس طلا برای مرد جایز نیست، چه آشکار باشد چه پنهان.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 21.

امام: توضیح المسائل، مسئله 832.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 826.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 702.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 840.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 840؛ منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 528 و مکاسب محرمه، مسئله 37.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 840 و جامع المسائل، ج1، سؤال 254.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 840.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 761.

در نتیجه: به دست کردن حلقه طلا یا به گردن انداختن زنجیر طلا اگر چه زیر لباس باشد و دیده نشود و یا ساعت یا دگمه سر دست و یا هر زینت دیگری که طلا باشد جایز نیست.

مسئله -87

بنابر احتیاط واجب مردان باید از عینک طلا نیز استفاده نکنند.

امام: توضیح المسائل، مسئله 832.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 840.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 840.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 761.

تبریزی و سیستانی: [5].

مسئله -88

طلای سفید حکم طلای زرد را ندارد و پوشیدن آن برای مردان اشکالی ندارد مگر آنکه همان طلای زرد باشد که رنگ آن تغییر کرده باشد.

امام: کتاب استفتائات، ج1، لباس نمازگزار، با استفاده از سؤال‌های50، 51، 54 - 52.

اراکی، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: (6).

مسئله -89

زینت کردن به مطه در صورتی که صدق طلا بدان نشود اشکال ندارد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، شرط پنجم.

اراکی و بهجت: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (شرائط لباس مصلی)، با استفاده از شرط پنجم.

خامنه‌ای: [7].

مسئله -90

اگر چیزی ممزوج از طلای زرد و فلز دیگری باشد اگر طلای زرد در آن مضمحل شده باشد، به طوری که طلای زرد بر آن صدق نکند حکم طلای زرد را ندارد.

امام: استفتائات، ج2، با استفاده از سؤال‌های 13 و 14.

بهجت و سیستانی: استفتاء.

مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، شرط پنجم.

فاضل: [8].

مسئله -91

اگر مردی شک کند که چیزی از جنس طلاست یا نه، استفاده کردن از آن برای او اشکال ندارد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 21.

امام: استفتائات، ج1، لباس نمازگزار، سؤال 55.

اراکی، خامنه‌ای و سیستانی: استفتاء.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 841 و ارشاد السائل، (لباس مصلی)، سؤال 115.

بهجت: [9].

پوشش مرد از محارم و مردان دیگر.

توجه: از کلیه احکام این بخش همسر مستثنی است.

(10).

مسئله -82

مردان باید عورتین خود را از مردان دیگر و همچنین از محارم خود بپوشانند و پوشانیدن بقیه بدن از آن‌ها واجب نیست.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله1.

بهجت، تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 19.

مسئله -83

آیا پوشیدن مایو یا لباس‌های زیر که حجم عورتین پیداست لکن پوست بدن پیدا نیست برای پوشش در مقابل دیگران کافی است.

جواب: اگر مفسده‌ای بر آن مترتب نباشد اشکالی ندارد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 4، ص551.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال 907.

خامنه‌ای و فاضل: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (احکام تخلی)، با استفاده از قبل از مسئله 55.

امام و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: [11].

مسئله -84

نپوشاندن هر کجای بدن به قصد به حرام انداختن دیگری حرام است.

امام، اراکی، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: [12].

مسئله -85

برهنه کردن بدن به قصد لذّت و ریبه در مقابل محارم (به استثنای همسر) یا مردان دیگر حرام است.

امام، اراکی، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: (13).

مسئله -86

دکتر بودن از مستثنیات نیست لذا مردان باید عورتین خود را از دکترها نیز بپوشانند مگر در مقام اضطرار. (البته به استثناء همسر).

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از عروه، (ستر وساتر)، ص 550 549.

بهجت، تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (احکام تخلی)، با استفاده از قبل از مسئله 55 و (نکاح)، مسئله 20.

توضیح: آنچه از پوشش مردان استثنا شده است اضطرار است لذا اگر مردی مضطر باشد می‌تواند در مقابل دکتر کشف عورت کند (مانند موارد بیماری که بدون برهنه کردن عورتین برای دکتر مداوا ممکن نباشد) والا در غیر این صورت (مثل پیشگیری از بچه دار شدن در غیر مقام اضطرار) مردان باید عورتین خود را از دیگران بپوشانند حتی اگر دیگری، پدر، برادر، پسر و یا از محارم، مانند خواهر، مادر، خاله و یا هر کس دیگری باشد.

پوشش مرد از زنان نامحرم.

مسئله -87

مردان باید عورتین خود را از نامحرم بپوشانند و پوشیدن بقیه بدن از آن‌ها واجب نیست.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، ص549.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 19.

بهجت و خامنه‌ای: [14].

مسئله -88

مردان بنابر احتیاط مستحب باید مواضعی را که به طور معتاد مردان می‌پوشند را از نامحرم بپوشانند خصوصاً اگر بدانند نامحرمی به قصد لذّت و یا ریبه به آن‌ها نگاه می‌کند.

امام، فاضل و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 51.

بهجت، خامنه‌ای و گلپایگانی: [15].

مسئله -89

باز گذاشتن هر جای بدن به قصد به حرام انداختن نامحرم حرام است.

امام، اراکی، خامنه‌ای، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

بهجت: [16].

در نتیجه اگر مردی بازو یا سینه، و یا بدن خود را به قصد آنکه نامحرمی به او نگاه بکند باز بگذارد و یا پیراهن نازک بدن نما بپوشد به قصد آنکه نامحرم به بدن او نگاه کند حرام است و باید از آن اجتناب کند. بله اگر لباس مثلاً آستین کوتاه بپوشد نه به قصد حرام انداختن دیگری اگر چه علم داشته باشد دیگری به حرام بیفتد بنابر احتیاط مستحب نباید چنین لباسی بپوشد.

مسئله -90

آیا خانم‌های نامحرم می‌توانند برای مردان آمپول بزنند و یا فشار خون بگیرند و یا عکس‌های رادیولوژی بگیرند.

جواب: اگر مستلزم لمس و یا نگاه حرام به بدن مرد باشد جایز نیست مگر در مقام اضطرار.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، با استفاده از مسائل 47 و 31.

امام: توضیح المسائل، مسئله 2433 و استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2437 و استفتاء.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسائل 19، 20 و 21.

بهجت: [17].

مسئله -91

آیا مردان می‌توانند در حالی که می‌دانند نامحرم به آن‌ها نگاه می‌کند مقدار بیشتری از بدن خود را که به طور معتاد مردان می‌پوشانند برهنه کنند مثلاً با زیرپوش در منزل باشند درحالی که می‌دانند نامحرم به آن‌ها نگاه می‌کند و یا برای شستن فرش یا ماشین و یا ... پاهای خود را بالا بزنند و یا در مقابل نامحرم شنا کنند.

جواب: اگر به قصد به حرام انداختن نامحرم باشد حرام است در غیر این صورت بهتر است ترک کند خصوصاً اگر بیننده جوان باشد.

امام، فاضل و مکارم: عروه، (نکاح)، با استفاده از مسئله 51.

بهجت، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: [18].

پوشش مرد از بچه‌ها.

بچه‌ها یا ممیز هستند یا نه: .

مسئله -92

اگر بچه‌ها ممیز نیستند چه پسر و چه دختر پوشش از آن‌ها واجب نیست حتی عورتین.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 35.

بهجت و تبریزی: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 25.

اگر ممیز هستند: .

مسئله -93

مرد باید عورتین خود را از بچه‌های ممیز بپوشاند چه پسر باشند چه دختر محرم باشند یا نامحرم.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله 1.

سیستانی: منهاج الصالحین، (احکام تخلی)، قبل از مسئله 55.

بهجت: [19].

در نتیجه: مردان باید در حمام‌ها و یا هرجی دیگر عورتین خود را از فرزندان ممیز خود بپوشانند.

احکام پوشش زن. پوشش زن از نامحرم.

مسئله -94

بر زنان واجب است تمام بدن خود را به استثنای وجه و کفین از نامحرم بپوشانند مشروط به آنکه: 1. وجه و کفین آن‌ها زینت نداشته باشد. 2. کسی به قصد لذّت و ریبه به وجه و کفین آن‌ها نگاه نکند.

امام، اراکی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از مسائل 4 و 5.

امام: استفتاء از کتاب احکام بانوان، سؤال 6، ص11 و استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2449.

بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، فاضل، سیستانی و گلپایگانی: [20].

مسئله -95

زن‌ها باید بنابر احتیاط واجب بیش از مقدار وجه و کفین خود را به عنوان مقدمه علمیه بپوشانند (وجه عبارت است از: آن مقدار از صورت که در وضو واجب است شسته شود و کفین نیز عبارت است از مچ تا سر انگشتان).

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (ستر وساتر)، ص551 و استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 2449.

تبریزی و گلپایگانی: (21).

مسئله -96

آیا نمایان بودن کف پا، روی پا، قوزک پا و یا پاشنه پا از مردان نامحرم شرعاً جایز است.

جواب: جایز نیست.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 1 و مسئله 5.

امام: استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص185.

اراکی، تبریزی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1937.

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2444 و منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 18.

فاضل: با استفاده از توضیح المسائل مسئله 2503.

در نتیجه: خانم‌ها نمی‌توانند با پای بدون جوراب در مقابل نامحرم رفت وآمد کنند و یا با این وضع برای خرید چیزی به مغازه نزدیک منزل بروند و یا اگر نامحرم در خانه است بدون جوراب در مقابل او ظاهر شوند اگر چه نامحرم برادر شوهر، شوهر خواهر، و یا هر نامحرم دیگری باشد.

مسئله -97

نمایان بودن زیر چانه، گردن، گوش، سینه و دست‌ها تا بازو برای خانم‌ها جایز نیست و باید این مواضع را هم از نامحرم بپوشانند.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

توجه: خانم‌ها باید توجه داشته باشند که: .

در منزل و یا اماکنی که نامحرم است اگر لباس آستین کوتاه به تن دارند (اگر چه با چادر پوشیده شده باشد) و یا اگر لباس آستین بلند به تن دارند

در هنگام برداشتن چیزی از بالای بلندی یا گرفتن چیزی از دست نامحرم و یا تعارف کردن میوه و غیره به نامحرم و یا هنگام غذا خوردن در مقابل نامحرم و یا در هنگام خرید اجناس از مغازه‌ها و یا هنگام حمل باری بزرگ و یا سنگین، همه و همه مواردی هستند که احتمال عقب رفتن آستین و یا پوشش دست و یا نمایان شدن بدن می‌باشد و باید خانم‌های محترم در این گونه موارد مراقبت کامل داشته باشند.

مسئله -98

حدود حجاب اسلامی برای بانوان چیست برای این منظور پوشیدن لباس بلند آزاد و شلوار و روسری کفایت می‌کند و اصولاً چه کیفیتی در لباس و پوشش زن در برابر افراد باید رعایت شود.

جواب: واجب است تمام بدن زن به جز قرص صورت و دست‌ها تا مچ از نامحرم پوشیده شود لباس مذکور اگر مقدار واجب را بپوشاند مانع ندارد ولی پوشیدن چادر بهتر است و از لباس‌هایی که توجه نامحرم را جلب کند باید اجتناب شود.

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 1 و مسئله 3.

امام: استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص194.

اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای و سیستانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، سؤال 1701.

گلپایگانی: (22).

مسئله -99

آیا پوشیدن مانتو و شلواری که حجم بدن و یا برجستگی‌های آن در مقابل نامحرم پیداست جایز است.

جواب: از جهت حجاب و ستر کافی است ولی چنانچه پیدا بودن حجم یا برجستگی‌های بدن باعث ریبه و مفسده باشد باید بپوشانند.

امام، اراکی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله4.

بهجت: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 18.

خامنه‌ای، فاضل و گلپایگانی: [23].

مسئله -100

خانم‌ها نمی‌توانند آستین خود را برای آمپول زدن و یا فشار خون و یا نبض گرفتن و غیره در مقابل نامحرم بالا بزنند مگر در مقام اضطرار.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 1.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1937.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال‌های 1485و 882، 886 - 885. 884. 883.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسائل 18 و 20.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال 2091.

اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

مسئله -101

خانمی هستم و باید هر روز آمپول بزنم درمانگاه نزدیک منزل آمپول زن مرد دارد البته درمانگاه دورتری است که آمپول زن خانم نیز دارد لکن به

علت دوری باید با ماشین بروم. آیا می‌توانم نزد مرد آمپول بزنم.

جواب: جایز نیست مگر در مقام اضطرار.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

مسئله -102

آیا خانم‌ها می‌توانند بدون تحقیق کردن از وجود دکتر زن نزد دکتر نامحرم بروند البته در صورتیکه مستلزم نگاه یا لمس بدن زن باشد.

جواب: جایز نیست.

امام، اراکی، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال‌های 2078 و 2079.

بهجت: (24).

مسئله -103

در شهر ما هم دکتر زن هست و هم مرد لکن دکتر مرد حاذق‌تر است آیا خانم‌ها می‌توانند نزد دکتر مرد بروند.

جواب: در صورتی که دکتر زن نتواند مداوا کند اشکالی ندارد.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال‌های 2087، 2088 و 2089.

سیستانی: (25).

احکام جوراب‌ها.

مسئله -104

آیا در مقابل نامحرم پوشیدن جوراب ضخیم در حالی که حجم پا پیدا باشد اشکال دارد یا نه.

جواب: در صورتی که بر آن مفسده‌ای مترتب نباشد و پوست پا پیدا نباشد اشکالی ندارد.

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله4.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

فاضل: جامع المسائل، ج1، سؤال 1712.

بهجت و تبریزی: [26].

مسئله -105

جوراب‌های نازک که پوست پا نمایان باشد حکم پوشش ندارند و خانم‌ها باید از پوشیدن این گونه جوراب‌ها در مقابل نامحرم اجتناب کنند. بلکه باید از جورابهائی استفاده کنند که پوست بدن نمایان نباشد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 4، ص550.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

تبریزی: با استفاده از صراط النجاة، سؤال 907.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

مسئله -106

زن‌هایی هستند که شلوار می‌پوشند ولی جوراب‌هایی ساقه بلند را روی شلوار خود می‌کشند به نحوی که حجم اندام زن پیداست این نوع جوراب پوشیدن چه حکمی دارد.

جواب: اشکال ندارد.

امام، فاضل و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 4.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

اراکی، بهجت، خامنه‌ای و گلپایگانی: [27].

مسئله -107

پوشیدن لباس در رنگ‌های زننده و جلب توجه کننده در محیط‌هایی که نامحرم هست مانند دانشگاه، بازار و ... چه حکمی دارد.

جواب: با فرض مهیّج بودن حرام است.

امام، اراکی، خامنه‌ای و سیستانی: استفتاء.

بهجت، تبریزی، فاضل و گلپایگانی: [28].

احکام چادرها.

مسئله -108

آیا در مقابل نامحرم پوشیدن بعضی از چادرها که با تابش نور از پشت مقداری از سایه بدن پیداست جایز است یا نه.

جواب: در صورتی که پوست بدن پیدا نباشد و بر آن مفسده‌ای مترتب نباشد اشکال ندارد.

امام: با استفاده از استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص195.

خامنه‌ای: استفتاء.

بهجت، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: [29].

مسئله -109

پوشیدن چادرهای شرمن چه حکمی دارد.

جواب: در صورتیکه عرفاً جلب توجه نکند اشکال ندارد.

امام، اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

توجه: جلب توجه کردن به دو عامل بستگی دارد: 1. گاهی در جایی خانم‌ها چادر شرمن اصلاً نمی‌پوشند در این صورت اگر خانمی بپوشد جلب توجه می‌کند در نتیجه پوشیدن چادر شرمن جایز نیست 2. و اگر در جایی خانم‌ها چادر شرمن می‌پوشند لکن اگر چادر به گونه‌ای باشد که جلب نظر بکند باز هم پوشیدن آن جایز نیست.

مسئله -110

پوشیدن چادرهایی که موها و یا هر جای بدن از پشت آن نمایان باشد جایز نیست و خانم‌ها خصوصاً در منزل اگرنامحرمی هست باید از پوشیدن این گونه چادرها خودداری کنند.

امام، اراکی، تبریزی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 1.

امام، اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1937.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

مسئله -111

اگر خانمی چادری بپوشد که حجم بدن او از پشت آن پیدا باشد لکن در زیر چادر از پوشش کافی برخوردار باشد مثلاً مقنعه پوشیده باشد و جوراب و لباس آستین بلند، آیا شرعاً جایز است.

جواب: در صورتی که بدن نمایان نباشد و بر پوشیدن آن هم مفسده‌ای مترتب نباشد اشکال ندارد.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 1.

امام: با استفاده از استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص195 و استفتاء.

بهجت، تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

توجه و مراقبت.

خانم‌هایی که از چادر به عنوان حجاب استفاده می‌کنند در موارد زیر باید بیش از هر موقع مراقب حجاب خویش باشند: .

در هنگام خرید و فروش با نامحرم، مرتب کردن چادر در مقابل نامحرم، گرفتن و یا دادن چیزی به نامحرم، کار کردن در مقابل نامحرم چه در منزل و یا خارج از منزل، شستن لباس، ظرف و یا هر چیز دیگر در مقابل نامحرم، انداختن و یا بر چیدن سفره و ...

در تمام موارد فوق و موارد مشابه پیشنهاد می‌شود خانم‌ها از پوشش کافی در زیر چادر برخوردار باشند و استفاده کردن از روسری یا مقنعه و همچنین آستین در صورتی که لباس آستین کوتاه پوشیده‌اند در زیر چادر می‌تواند خانم‌ها را در حفظ کامل حجاب خود کمک نماید و موجب رضای خداوند متعال گردد.

مسئله -112

اگر شخصی از یک دختر خانم خواستگاری کند و دختر قبول نکند و آن شخص فامیل باشد و بعدها نیز همدیگر را ملاقات کنند و در صورتی که آن پسر هنوز مجرد است دختر در مقابل او چگونه باید باشد آیا باید بیشتر از حد واجب حجاب را رعایت کند و یا در حرف زدن با او بیشتر مراقبت کند.

جواب: از هر کاری که موجب مفسده و گناه می‌شود باید پرهیز کند.

امام، اراکی و گلپایگانی: استفتاء.

در نتیجه: بنابر فتوای حضرت امام به طور مثال اگر باز گذاشتن وجه و کفین موجب می‌شود که پسر به او به قصد لذّت نگاه کند باید وجه و کفین خود را بپوشاند و یا اگر حرف زدن موجب به مفسده افتادن او باشد باید حتی المقدور آن را ترک کند.

احکام زینت.

مسئله -113

مراد از زینت چیست.

جواب: هر چیزی که عرفاً زینت محسوب گردد و مردم به آن زینت بگویند.

امام: با استفاده از استفتاء از کتاب احکام بانوان، سؤال 7، ص19.

اراکی، بهجت، سیستانی، خامنه‌ای، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، سؤال 1707.

مسئله -114

اگر بانوان سرمه را نه برای زینت بلکه به خاطر فوایدی که از نظر طبی در آن وجود دارد بزنند در این صورت بازه‌ام در مقابل نامحرم باید آن را بپوشانند.

جواب: اگر عرفاً زینت محسوب شود باید بپوشانند، قصد زینت داشته باشد یا نه.

امام: استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص195.

اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، با استفاده از سؤال 1707.

بهجت، تبریزی، سیستانی و مکارم: [30].

مسئله -115

آیا شرعاً زنی که مشخص است ابروانش را برداشته برای رعایت اصول حجاب کامل حتماً باید آن را بپوشاند یا می‌تواند آن را نمایان کند.

جواب: باید بپوشاند.

امام: استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص195.

اراکی و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت، تبریزی، فاضل و مکارم: [31].

مسئله -116

خانم‌ها می‌توانند همان قسمتی از صورت یا دست خود را که زینت کرده‌اند بپوشانند و پوشیدن بقیه صورت واجب نیست.

امام، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل و مکارم: استفتاء.

گلپایگانی: [32].

بنابراین: اگر خانمی مثلاً فقط زیر ابروی خود را برداشته است می‌تواند با پوشیدن مقنعه یا چادر تا قسمت زیر ابروی خود را بپوشاند و در صورتی که بقیه صورت زینت ندارد باز گذاشتن آن اشکالی ندارد.

توجه: داشتن النگو، دستبند، انگشتر (اگر چه حلقه ازدواج باشد) بلند کردن ناخن، لاک زدن، حنا گرفتن، بعضی ساعت‌های مچی که برای زینت استفاده می‌شود، پوشیدن بعضی دستکش‌های توری برای زینت، همگی از زینت‌های دست هستند و باید آن‌ها را از نامحرم بپوشانند.

و همچنین سرمه کشیدن، برداشتن ابرو، گذاشتن مژه مصنوعی، استفاده از هر نوع لوازم آرایش، گذاشتن حلقه برای بینی (کما اینکه در برخی مناطق رسم است) گوشواره و یا هر چیز دیگری که عرفاً بدان زینت بگویند همگی از زینت‌های صورت محسوب می‌گردد و باید از نامحرم پوشیده شود.

مسئله -117

در مسئله پوشش وجه و کفین، در صورت داشتن زینت از نامحرم، فرقی بین نامحرم‌ها نیست چه فامیل نزدیک باشند و چه غریبه.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال‌های 1711 و 1713 و 1716. (33).

در نتیجه: خانم‌ها باید در مجالس ومیهمانی های فامیلی و یا غیر آن، یا وجه و کفین خود را از نامحرم بپوشانند ویا از زینت کردن آن پرهیز کنند.

مسئله -118

خانمی هستم که حلقه ازدواج خود را (که بسیار ساده هم هست) نه برای زینت بلکه برای یادگاری و وفاداری به شوهر به دستم کرده‌ام آیا پوشیدن آن از نامحرم واجب است.

جواب: به دست کردن هرگونه حلقه‌ای زینت محسوب می‌شود و پوشیدن آن از نامحرم واجب است.

امام، اراکی و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل و مکارم: (34).

مسئله -119

آیا فرقی بین آرایش کردن هست یعنی اگر کسی بسیار بد زینت کند مثلاً مطابق رسومات خودشان به آن زینت بگویند و حال آنکه برای عده‌ای دیگر

نه فقط زینت نیست بلکه برای آن‌ها زشت هم هست آیا این گونه زینت‌ها نیز باید از نامحرم پوشیده شود.

جواب: زینت کردن، به زشتی و زیبایی نیست و هرچه که عرفاً بدان زینت بگویند باید از نامحرم پوشیده شود.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، سؤال 1707.

تبریزی و سیستانی: (35).

مسئله -120

آیا عطر زدن و یا خوش بو کردن به وسیله مواد و مایعات دیگر برای آقایان و بانوان در صورتی که بوی آن به مشام نامحرم برسد اشکال دارد.

جواب: عطر زدن اشکال ندارد ولی اگر عطر زدن بانوان موجب مفسده و تحریک باشد جائز نیست.

امام: استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص194.

اراکی و خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی، فاضل و گلپایگانی: (36).

مسئله -121

بنابر احتیاط واجب خانم‌ها باید موهای مصنوعی که به موی خود وصل کرده باشند یا کلاه گیس به سر گذاشته باشند را بپوشانند. اگر چه موی وصل شده موی مرد یا زن باشد.

امام، اراکی، فاضل و گلپایگانی: عروه، (ستر و ساتر)، مسئله1.

خامنه‌ای: استفتاء.

بهجت، سیستانی و مکارم: [37].

مسئله -122

آرایش نمودن زن برای غیر همسر در بعضی مجالس زنانه مثل عروسی یا میهمانی زنانه چه حکمی دارد.

جواب: در صورتی که نامحرم او را نبیند اشکال ندارد.

امام: استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص188.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

تبریزی: صراط النجاة، سؤال 883.

مسئله -123

آیا برای بانوان پوشیدن کفش‌هایی که صدادار است به طوری که موقع راه رفتن صدای آن‌ها را نامحرم می‌شنود اشکال دارد.

جواب: در صورتی که مفسده‌ای بر آن مترتب شود اجتناب لازم است.

امام: استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص194.

خامنه‌ای: استفتاء و با استفاده از اجوبة الاستفتائات، ج2، سؤال 283.

مسئله -124

اگر خانمی بداند نامحرمی با قصد لذّت و ریبه به دست و صورت او نگاه می‌کند، اگر چه وجه و کفین او زینت نداشته باشد باید این دو موضع را از نامحرم بپوشاند.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله 1.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

بهجت: (38).

مسئله -125

باز گذاشتن وجه و کفین به قصد به حرام انداختن دیگران جایز نیست.

امام، اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج2، با استفاده از سؤال 1066.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، با استفاده از مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

بهجت و فاضل: [39].

مسئله -126

رفتن به مکانی که زن می‌داند نامحرم‌هایی با قصد لذّت به او نگاه می‌کنند جایز نیست.

امام، اراکی و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت و مکارم: [40].

پوشش زن از زن.

مسئله -127

خانم‌ها باید عورتین خود را از زن‌های دیگر بپوشانند و پوشانیدن بقیه بدن از آن‌ها واجب نیست.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر وساتر)، قبل از مسئله1.

بهجت و خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (احکام تخلی)، قبل از مسئله 55.

فاضل: جامع المسائل، ج1، سؤال 1704.

مسئله -128

اگر خانمی بداند که خانم دیگری به قصد لذّت به بدن یا به دست و صورت او نگاه می‌کند، بر او واجب است بدن یا دست و صورت خود را از او بپوشاند.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر وساتر)، قبل از مسئله 1.

بهجت: [41].

در نتیجه: در حمام‌ها، استخرها، سالن‌های بدن سازی یا ورزشی، خیاط خانه‌ها، آرایشگرها اگر خانمی ببیند خانم دیگری به قصد لذّت به او نگاه می‌کند باید بلا فاصله بدن خود را از او بپوشاند.

مسئله -129

اگر خانمی بدن خود را به قصد به حرام انداختن زن دیگری نپوشد حرام است.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر وساتر)، با استفاده از قبل از مسئله 1.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

بهجت: [42].

مسئله -130

پوشانیدن عورتین زن از زنان دیگر واجب است اگر چه آنان بدون قصد لذّت و ریبه نگاه کنند مگر در حال اضطرار.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله 1.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالین، (نکاح)، با استفاده از مسائل 18 و 20 و 21 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

در نتیجه: همانگونه که در بخش (نگاه) آمد، خانم‌ها نمی‌توانند تا قبل از اینکه به اضطرار برسند در مقابل دکتر عورتین خود را برهنه کنند. لذا جلوگیری از حاملگی در غیر مقام اضطرار اگر مستلزم برهنه کردن عورتین در مقابل دکتر باشد جایز نیست و باید از آن اجتناب کرد اگر چه دکتر زن باشد.

همچنین، خانم‌ها باید مراقب باشند در حمام‌های عمومی عورتین آن‌ها پوشیده باشد لذا پوشیدن لباس نازکی که کاملاً عورتین را نپوشاند جایز

نیست.

بنابراین، انداختن بعضی از عکس‌های رادیولوژی و یا سونوگرافی کردن از رحم و یا قرار دادن دستگاه‌های درون رحمی و یا مواردی از این قبیل که مستلزم کشف عورتین در مقابل دیگری باشد، اگر در مقام اضطرار نباشد جایز نیست و باید از آن اجتناب کرد.

پوشش زن از بچه‌ها.

بچه‌ها یا به سن تمییز رسیده‌اند یا نرسیده‌اند: .

مسئله -131

اگر بچه‌ها (اعم از دختر و پسر محرم یا نامحرم) به سن تمییز نرسیده باشند پوشیدن بدن حتی عورتین از آن‌ها واجب نیست.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر وساتر)، قبل از مسئله 1.

امام، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (نکاح)، مسئله 35.

اراکی، بهجت، خامنه‌ای و تبریزی: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 25.

و اگر به سن تمییز رسیده‌اند یا دخترند یا پسر: .

مسئله -132

اگر بچه ممیز دختر باشد خانم‌ها باید عورتین خود را از او بپوشانند.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر و ساتر)، قبل از مسئله 1.

بهجت: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (احکام تخلی)، قبل از مسئله 55.

و اگر پسر باشد یا محرم است یا نامحرم: .

مسئله -133

در صورتی که پسر بچه ممیز محرم باشد پوشیدن عورتین برای خانم‌ها لازم است.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر وساتر)، قبل از مسئله1.

بهجت: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (احکام تخلی)، قبل از مسئله 55.

مسئله -134

در صورتی که پسر بچه ممیز نامحرم باشد علاوه بر اینکه بر خانم‌ها واجب است عورتین خود را از آن‌ها بپوشانند بنابر احتیاط واجب باید تمام بدن خود، به استثنای وجه و کفین را از او بپوشانند.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 26.

امام و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 1937.

سیستانی: منهاج الصالحین، (نکاح) مسئله 18 و توضیح المسائل، مسئله 2444.

فاضل و مکارم: (43).

احکام لباس‌هایی که پوشیدن آن برای مرد و زن حرام است.

1. لباس شهرت.

مسئله -135

پوشیدن لباس شهرت چه برای مرد و چه برای زن بنابر احتیاط واجب جایز نیست. اگر چه به خاطر جنس لباس یا دوخت و طرح آن و یا رنگ، یا نحوه پوشیدن آن و یا ممزوجی از هر یک باشد.

امام، اراکی، فاضل و مکارم: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 42.

خامنه‌ای: استفتاء.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 856.

مکارم: توضیح المسائل، مسئله 770.

بهجت، تبریزی، سیستانی و گلپایگانی: [44].

مسئله -136

مراد از لباس شهرت چیست.

جواب اول: لباسی که پارچه یا رنگ یا دوخت آن و یا نحوه پوشیدن آن برای کسیکه می‌خواهد آن را بپوشد معمول نیست.

امام و فاضل: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 42.

امام: توضیح المسائل، مسئله 845.

بهجت: توضیح المسائل، مسئله 711.

فاضل: توضیح المسائل، مسئله 856.

جواب دوم: لباسی که به واسطه داشتن خصوصیتی جالب توجه عموم و انگشت نما باشد.

امام: استفتاء از کتاب احکام بانوان، ص36.

اراکی، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: [45].

در نتیجه: اولاً: هر چیزی که تلبس و پوشیدن به آن صدق کند می‌تواند شامل این حکم باشد، لذا لباس‌هایی نظیر کفش، کلاه، پیراهن، دامن، روسری، مقنعه، جوراب، شلوار، مانتو و ... اگر به نحوی باشند که به آن‌ها صدق لباس شهرت بشود شامل این حکم هستند.

ثانیاً: شهرت به خاطر هر چیزی باشد فرق نمی‌کند چه به جهت جنس لباس باشد یا رنگ آن باشد مثل لباس‌هایی که رنگ‌های بسیار تند و زننده دارند و یا به خاطر مدل آن باشد مانند لباس‌هایی که معروف به پانکی هستند و یا به خاطر نحوه پوشیدن آن باشد.

2. لباس مختص.

مسئله -137

پوشیدن لباس مختص به مردان برای زنان و پوشیدن لباس مختص به زنان برای مردان بنابر احتیاط واجب جایز نیست.

امام و فاضل: عروه، (شرائط لباس مصلی)، مسئله 42.

امام: توضیح المسائل، مسئله 846.

اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: (46).

مسئله -138

مراد از لباس مختص مردان لباسی است که معمولاً فقط مردان آن را می‌پوشند و لباس مختص به زنان لباسی است که معمولاً زن‌ها آن را می‌پوشند.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

مسئله -139

مراد از لباس مختص هر چیزی است که بدان لباس صدق کند خواه بعد از پوشیدن دیده بشود مانند چادر، دامن، مقنعه و یا جوراب ساقه بلند برای مردان و یا کت و شلوار، کفش مردانه و ... برای خانم‌ها و خواه بعد از پوشیدن دیده نشود مانند لباس زیر مردانه برای خانم‌ها و یا لباس زیر زنانه برای مردان.

امام و فاضل: استفتاء.

مکارم: [47].

مسئله -140

اینکه فرموده‌اند بنابر احتیاط واجب مرد لباس زنانه و زن لباس مردانه نپوشد در این رابطه سؤالات زیر مطرح است: .

الف) آیا این پوشیدن در اجتماع مطرح است یا اگر در جای خلوت هم باشد اشکال دارد.

ب) بر فرض اشکال آیا پوشیدن دمپایی‌های مخصوص خانم‌ها در منزل برای مردان اشکال دارد.

جواب الف) فرقی بین اجتماع و خلوت نیست.

جواب ب) اگر لباس مختص حساب شود جایز نیست علی الاحوط (احتیاط واجب).

امام: استفتاء از کتاب احکام بانوان، ص36.

اراکی و فاضل: استفتاء.

بهجت، خامنه‌ای، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: [48].

مسئله -141

پوشیدن لباس مختص بنابر احتیاط واجب حرام است چه در خلوت باشد وکسی انسان را نبیند و چه در اجتماع باشد و در این صورت بیننده مرد باشد یا زن، محرم باشد یا نامحرم، فرقی در حرمت ندارد.

امام: با استفاده از کتاب احکام بانوان، ص36.

اراکی: استفتاء.

بهجت، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: [49].

مسئله -142

پوشیدن لباس‌های مشترک یعنی لباس‌هایی که عرفاً هم مرد آن را می‌پوشد و هم زن (مانند شلوار و یا بعضی از پیراهن‌ها و ...) برای هر یک از مرد و زن اشکالی ندارد.

امام، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

توجه: نام زنانه و یا مردانه بودن لباسی آن را لباس مختص نمی‌کند بلکه استعمال آن فقط توسط مردان یا فقط توسط زنان آن را لباس مختص می‌کند. به طور مثال پوشیدن دمپایی‌هایی که در منزل عرفاً هم مردان از آن استفاده می‌کنند و هم زنان، برای هر یک از آن‌ها اشکالی ندارد اگر چه نام آن دمپایی زنانه یا مردانه باشد. بله اگر دمپایی از نوعی است که عرفاً فقط زنان آن را می‌پوشند (مانند دمپایی که در فرض سؤال قبل مورد نظر

است) استفاده از آن برای مردان حتی برای یک لحظه و یا آوردن چیزی از مثلاً آشپزخانه جایز نیست.

مسئله -143

پوشیدن لباس مختص دیگری به هر منظوری باشد جایز نیست بنابر احتیاط واجب خواه برای پرو باشد یا بازی کردن در تئاتر و سینما و یا خودنمایی کردن و یا ... هر چیز دیگر.

امام و فاضل: استفتاء.

اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: [50].

.[51]

3. لباس مهیّج.

مسئله -144

پوشیدن هرگونه لباسی که عرفاً مهیج است و جلب توجه نامحرم می‌کند حرام است چه برای زن و چه برای مرد.

امام: با استفاده از استفتاء از کتاب احکام بانوان، ص37.

اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج2 سؤال 1067.

مکارم: [52].

مسئله -145

مهیج بودن لباس خواه به خاطر رنگ آن باشد یا مدل آن یا جنس لباس و یا هر چیز دیگر باشد، لذا گاهی ممکن است. روسری، مانتو، و مقنعه یا کفش خانمی به گونه ای باشد که جلب نظر نامحرم کند و مهیج باشد که در این صورت پوشیدن آن جایز نیست.

امام، اراکی، بهجت، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: با استفاده از مدارک مسئله قبل.

توضیح: مراد تهییج نوعی است نه فردی، یعنی لباس که عرفاً مهیج باشد پوشیدن آن جایز نیست اگر چه یک یا چند نفر تهییج نشوند. (53).

در نتیجه: لباس‌هایی مانند برخی دستکش‌های توری، چادر یا روسری نازک توری یا آویختن چیزهایی مانند گل، گل سینه و یا برخی زینت آلات مانند زری دوزی، توری دوزی به روسری و یا چادر و یا مانتو و ...، گذاشتن دگمه در محل‌هایی خاص از لباس، باز گذاشتن دگمه‌هایی از لباس اگر چه زیر آن پوشش باشد و ... همه این گونه لباس‌ها اگر مهیج باشد و جلب نظر کند حرام است و باید از پوشیدن آن اجتناب نمود.

4. لباس غصبی.

مسئله -146

پوشیدن لباس غصبی جایز نیست و شرعاً حرام است و نماز در آن نیز باطل است.

امام، اراکی و گلپایگانی: عروه، (شرائط لباس مصلی) شرط دوم.

امام: توضیح المسائل، مسئله 815.

اراکی: توضیح المسائل، مسئله 809.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 686 و استفتاء.

تبریزی: توضیح المسائل، مسئله 823.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: منهاج الصالحین، (صلاة)، مسئله 521.

فاضل و مکارم: [54].

احکام عقد و عروسی

احکام مجلس زنانه عقد و عروسی.

325. مسئله: دست زدن در مجلس عقد و عروسی مردانه ویا در دیگر مجالس جشن‌ها اگر به نحو لهوی نباشد اشکال ندارد.

امام، اراکی و گلپایگانی: استفتاء.

اراکی: با استفاده از توضیح المسائل، ص598.

بهجت، تبریزی، خامنه‌ای و فاضل: [1].

در نتیجه: اگر دست زدن به نحو لهوی باشد اشکال دارد و اگر به طور متعارف باشد مانند دست زدن برای تشویق کسی اشکال ندارد.

327. سؤال: اگر در مجلس مردانه عقد و عروسی بچه‌ها برقصند و مردان دیگر دست بزنند جایز است.

جواب: بچه‌ها تکلیف ندارند و حکم دست زدن هم اگر به نحو غنائی نباشد اشکال ندارد.

امام، اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال 1734.

بهجت و تبریزی: [2].

328. مسئله: آمدن عروس و یا خانم‌های نامحرمِ دیگر به مجلس مردانه جایز نیست مگر آنکه پوشش کافی داشته باشند.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

در نتیجه: باید وجه و کفین خودشان را هم اگر زینت دارد از نامحرم بپوشند ولی بهتر است از ورود به مجلس مردان خودداری کنند.

329. مسئله: اگر داماد بداند در صورتی که به مجلس خانم‌ها برود به نامحرمی که زینت کرده است نگاه خواهد کرد، نباید به مجلس خانم‌ها برود اگر چه این نگاه بدون قصد لذّت و ریبه باشد.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

در نتیجه: ورود داماد به مجلس زنانه حتی اگر برای یک لحظه باشد، مثلاً برای عکس گرفتن یا حلقه دست کردن و یا ... در صورتی که مستلزم نگاه به نامحرم زینت کرده باشد حرام است. بله اگر خانم‌ها کاملاً خود را بپوشانند و داماد هم بتواند نگاه نکند اشکالی ندارد.

331. مسئله: نگاه کردن به عروس در حالی که پوشش کافی ندارد یا وجه وکفین او زینت داشته باشد برای مردان نامحرم جایز نیست.

امام، فاضل و مکارم: عروه، (نکاح)، با استفاده از مسئله 31.

امام: تحریر، (نکاح)، مسئله 18.

اراکی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2447 و استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1931.

تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی و گلپایگانی: [3].

در نتیجه: نگاه کردن به عروس حتی بدون قصد لذّت و ریبه نیز جایز نیست حتی اگر برای تبریک گفتن و یا خداحافظی کردن باشد ...

332. مسئله: اختلاط زن و مرد در مجلس عقد و عروسی اگر مستلزم نگاه کردن نامحرم به عروس یا خانم‌های دیگر، در حالی که پوشش کافی

نداشته و یا زینت کرده‌اند، باشد، حرام است و باید از آن اجتناب کرد.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

333. مسئله: تراشیدن ریش و یا ماشین کردن آن اگر مثل تراشیدن باشد بنابر احتیاط واجب جایز نیست و در این حکم تمام مردان یکسانند و حکم خدا به واسطه مسخره مردم یا جوّ حاکم بر جلسه تغییر نمی‌کند. پس تراشیدن ریش برای کسی که اولِ تکلیف اوست یا اگر ریش نتراشد مردم او را مسخره می‌کنند و یا شب اولِ دامادی اوست و یا ... چنانچه ریش بتراشد و یا طوری ماشین کند که مثل تراشیدن ریش باشد بنابر احتیاط واجب جایز نیست.

امام: توضیح المسائل، مسائل متفرقه ص26 و با استفاده از استفتائات، ج2، ص21 و 30.

تبریزی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2833.

خامنه‌ای: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال‌های 955، 956 و 957.

اراکی، بهجت، سیستانی و گلپایگانی: [4].

334. مسئله: تراشیدن بعض ریش حکم تراشیدن تمام ریش را دارد.

امام: استفتائات، (مکاسب محرمه)، سؤال 84.

بهجت: توضیح المسائل، مسائل متفرقه، مسئله 4.

خامنه‌ای: استفتاء.

اراکی، فاضل و گلپایگانی: [5].

در نتیجه: آقایان بنابر احتیاط واجب نمی‌توانند قسمتی از ریش خود را بتراشند مگر به مقداری که برای مرتب کردن ریش باشد.

335. سؤال: آیا تراشیدن موی زیر گلو و روی گونه‌ها جایز است.

جواب: اگر به مقداری باشد که صدق تراشیدن ریش نکند بلکه صدق مرتب کردن آن را بکند اشکالی ندارد.

امام، اراکی، تبریزی و خامنه‌ای: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، مسائل متفرقه، مسئله 4.

فاضل: جامع المسائل، ج2، با استفاده از سؤال 755.

گلپایگانی: با استفاده از ارشاد السائل،، 369 و استفتاء.

336. سؤال: مقرر بفرمایید که حد ریش چه اندازه است که از آن کوتاه‌تر نباشد.

جواب: به قدری باشد که عرفاً بگویند ریش دارد، کافی است.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، فاضل و مکارم: استفتاء.

گلپایگانی: مجمع المسائل سؤال 17.

337. مسئله: تراشیدن سبیل اشکالی ندارد.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

امام: استفتائات، (مکاسب محرمه)، با استفاده از سؤال 82. [6].

339. سؤال: اینجانب کارم با گرد و غبار است و مجبور هستم ریشم را بتراشم زیرا اگر ریش خود را نتراشم باعث جمع شدن گرد و غبار و خاک در لابلای آن می‌شود. آیا کارم حرام است [7].

جواب: ریش تراشی حرام است علی الاحوط و عذر مزبور مجوّز ریش تراشی نیست و شما در این حکم با دیگران فرقی ندارید.

امام: استفتائات، (مکاسب محرمه)، سؤال 87.

خامنه‌ای: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، سؤال 959.

342. سؤال: بازی کردن با آلات قمار مثل پاسور، تخته نرد، و یا وسایل دیگر قمار در صورتیکه قصد برد و باخت درکار نباشد و فقط بازی کردن باشد چه صورت دارد.

جواب: جایز نیست. [8].

امام: توضیح المسائل، مسائل متفرقه، ص27.

تبریزی: صراط النجاة، سؤال 1029.

خامنه‌ای: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال 951.

گلپایگانی: مجمع المسائل، با استفاده از سؤال 2.

اراکی، بهجت و سیستانی: [9].

احکام مجلس زنانه عقد و عروسی.

344. مسئله: دست زدن در مجالس عروسی برای خانم‌ها اشکال ندارد.

امام، اراکی و تبریزی: استفتاء.

امام: استفتاء در کتاب احکام بانوان، سؤال 24، ص28.

تبریزی: صراط النجاة، سؤال 1020.

بهجت، خامنه‌ای و فاضل: [10].

345. سؤال: حکم رقصیدن بچه‌ها در مجالس عروسی و دست زدن خانم‌ها چیست.

جواب: بچه‌ها تکلیف ندارند و دست زدن خانم‌ها در مجلس عروسی اشکال ندارد.

امام و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال 1734.

اراکی، بهجت، تبریزی و خامنه‌ای: [11].

346. مسئله: ماندن در مجالس عروسی که در آن لهو و لعب می‌شود جایز نیست.

امام، اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، سؤال 990.

بهجت: [12].

در نتیجه: اگر خانمی در مجلس عروسی ببیند خانم‌های دیگر می‌رقصند و یا با مردان نامحرم اختلاط دارند و یا در مقابل نامحرم موسیقی مطرب می‌زنند باید اولاً آن‌ها را نهی از منکر کند و در صورتی که امید تأثیر ندارد باید مجلس را ترک کند.

347. سؤال: حضور در مجالس عروسی که در آن ساز و طبل و رقص و خوانندگی می‌باشد به اسم اینکه با یکدیگر خویش هستیم و مجبوریم جایز است یانه.

جواب: در مجلس لهو و لعب شرکت کردن و بودن حرام است و خویشاوندی مجوز آن نیست.

امام، اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال 990.

بهجت: [13].

349. سؤال: دایره زدن در مجالس عروسی چه حکمی دارد.

جواب: اشکال دارد.

امام: استفتاء در کتاب احکام بانوان، سؤال 41، ص32.

گلپایگانی و اراکی: استفتاء.

خامنه‌ای: [14].

350. مسئله: استفاده از هرگونه نوار موسیقی مطرب در مجلس خانم‌ها جایز نیست و باید از آن اجتناب کرد.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

351. مسئله: داماد بودن از مستثنیات نیست در نتیجه خانم‌های نامحرم باید در مقابل داماد حجاب کامل خود را رعایت کنند.

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر وساتر)، قبل از مسئله1 و مسئله 5.

امام: با استفاده از استفتاء در کتاب احکام بانوان، ص11.

اراکی: عروه، (ستر و ساتر) قبل از مسئله 1، ص550.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1937.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال‌های 1485 و 1486 و 882 و 883.

خامنه‌ای: استفتاء.

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2444 و منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 18.

گلپایگانی: توضیح المسائل، مسئله 2444.

در نتیجه: اگر داماد وارد مجلس خانم‌ها بشود خانم‌هایی که وجه و کفین خود را زینت کرده‌اند باید تمام بدن از جمله وجه و کفین خود را از او بپوشانند. اگر چه داماد برای چند لحظه مثلاً حلقه دست کردن و یا عکس گرفتن و یا ... به مجلس خانم‌ها آمده باشد. در هر صورت اولویت در ترک ورود هر نامحرمی به مجلس خانم‌هاست.

352. مسئله: جایز نیست خانمی به قصد آنکه نامحرم او را ببیند آرایش کند.

امام، اراکی، بهجت، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

353. سؤال: آرایشگری که زن‌ها را آرایش می‌کند و می‌داند زن، خود را به نامحرم نشان می‌دهد چه حکمی دارد.

جواب: اگر به قصد نشان دادن به نامحرم او را آرایش کند اعانت بر اثم است و حرام، ولی اگر علم دارد، بدون قصد عیبی ندارد.

امام و گلپایگانی: استفتاء.

اراکی: توضیح المسائل، ص599.

بهجت و خامنه‌ای: [15].

354. مسئله: نباید مرد نامحرم از عروس و داماد و یا دیگر خانم‌ها فیلم یا عکس بگیرد اگر چه از بستگان نزدیک باشد (البته اگر خانم‌ها حجاب کامل نداشته باشند).

امام، اراکی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: عروه، (ستر وساتر) با استفاده از قبل از مسئله 1 و مسئله 5.

امام، اراکی، خامنه‌ای و گلپایگانی: استفتاء.

بهجت: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 1937.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال‌های 1485 و 1486 و 882 و 883.

سیستانی: توضیح المسائل، با استفاده از مسئله 2444 و منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 18.

355. مسئله: فیلم یا عکس گرفتن همراه داماد یا دیگر نامحرم‌ها در حالی که زن پوشش کافی نداشته باشد جایز نیست.

امام، اراکی و گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: [16].

356. مسئله: اگر خانمی بداند چنانچه بدون حجاب کامل عکس بگیرد، عکس او در بین فامیل پخش می‌شود و نامحرم نیز او را می‌بینند جایز نیست عکسِ بدون حجاب بیندازد.

امام، گلپایگانی: استفتاء.

فاضل: [17].

در نتیجه: مثلاً عروس خانمی بداند چنانچه بدون حجاب کامل عکس بگیرد عکس او را فامیل نامحرم خواهند دید نباید عکس بگیرد. اگر چه عکاس زن باشد و یا مردِ محرم.

357. سؤال: عرض می‌شود در مجالس عروسی معمولاً عکس و یا فیلم توسط زن گرفته می‌شود ولی در ظاهر کردن و یا سایر برخوردها ممکن است نامحرم هم آن را ببیند با توجه به آرایش عروس و نداشتن حجاب لازم نظر جناب عالی درباره این فیلم‌ها و یا عکس‌ها چیست.

جواب: در صورتی که نامحرم زن‌ها را می‌شناسد دیدن آن‌ها برای او جایز نیست و در غیر این صورت اگر به قصد لذّت و ریبه نباشد اشکالی ندارد.

امام: استفتاء در کتاب احکام بانوان، با استفاده از سؤال‌های 44 و 45، ص33.

تبریزی: صراط النجاة، با استفاده از سؤال 876.

خامنه‌ای: استفتاء.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال‌های 1728 و 1732.

اراکی، سیستانی، گلپایگانی و مکارم: [18].

مسائل متفرقه توجه و مراقبت

358. سؤال: آرایش نمودن زن خود را برای غیر همسر در بعضی مجالس زنانه مثل عروسی یا میهمانی‌های زنانه چه حکمی دارد در صورتی که مورد رضایت همسر نباشد چه حکمی دارد.

جواب: در صورتی که نامحرم او را نبیند اشکال ندارد ولی سعی شود تا موافقت شوهر حاصل گردد.

امام: استفتاء در کتاب احکام ازدواج، ص188.

اراکی، بهجت، تبریزی، سیستانی، فاضل، گلپایگانی و مکارم: استفتاء.

خامنه‌ای: [1].

359. سؤال: اگر جهت شرکت در یک میهمانی خاص زن بخواهد لباس مخصوصی را بپوشد ولی همسر وی راضی نباشد و نپوشیدن آن لباس نیز موجب هتک آن زن نباشد و در صورت استفاده زن از آن لباس چه بسا موجب ناراحتی خانوادگی و ایجاد اختلاف بشود. از نظر شرع این پوشیدن چه حکمی دارد، آیا جایز است یا خیر.

جواب: اگر پوشیدن لباسی موجب اختلاف و مفسده باشد باید از پوشیدن آن اجتناب شود و شوهر هم نباید از لباسی که متعارف است اقرانِ همسر او می‌پوشند، جلوگیری کند.

امام: استفتاء از کتاب احکام ازدواج، ص189.

اراکی، فاضل و گلپایگانی: استفتاء.

360. مسئله: خانه مسلمان محترم است و بدون اذن صاحبش ورود به آن جایز نیست. بلکه سرکشیدن به خانه غیر، از بالای بام یا شکاف دیوار و یا روزنه در جایز نیست.

امام، اراکی و فاضل: استفتاء.

گلپایگانی: مجمع المسائل، ج1، مسئله 18، ص534.

361. مسئله: اگر کسی به خانه دیگران سر بکشد به قصد نگاه کردن به چیزهایی که بر او حرام است (مثلاً نگاه به زن و دختر مردم)، اهل خانه می‌توانند بلکه واجب است که او را از این کار نهی و منع کنند. و چنانچه دست از این عمل بر نداشت می‌توانند با زدن و مانند آن از او جلوگیری نمایند.

امام: تحریر، (فی الدفاع عن النفس)، مسئله 30.

توجه و مراقبت.

باید توجه داشت نگاه کردن به درون خانه دیگران به قصد نگاه به نامحرم‌ها جایز نیست خواه این نگاه از روی پشت بام باشد یا روی تراس و یا از پنجره مشرف به خانه غیر باشد و یا از لای در و پنجره. بنابراین لازم است کسانی را که خدای ناکرده به این عمل زشت می‌پردازند نهی کرد. و اگر به کار خود ادامه دادند می‌توان با زدن و یا مانند آن از او جلوگیری کرد.

362. مسئله: اگر نگاه کننده، از خانه مردم به گونه‌ای دور باشد که نگاه کردن به اهل خانه برای او ممکن نباشد ولی از راه دور با وسیله‌های جدید (مانند دوربین) نگاه کند، حکم همان کسی را دارد که از نزدیک نگاه می‌کند. بنابراین به همان ترتیبی که در مسئله قبل گفته شد باید او را دفع کرد.

امام: تحریر الوسیله، (فی الدفاع عن النفس)، مسئله 38.

363. سؤال: آیا صِرف نگهداری و نه استعمال اشیایی از قبیل پاسور (ورق بازی) فیلم غیر مجاز ویدئو، شیشه محتوی مشروب الکلی (تخته نرد، عکس‌های مبتذل، آلات موسیقی) در منازل شخصی فعل حرام محسوب و مرتکب، قابل تعزیر و کیفر دنیوی می‌باشد.

جواب: از بین بردن آلات قمار و چیزی که منفعت معتد به آن مختص به حرام باشد واجب است و ترک آن معصیت کبیره است.

امام: تحریر، (مکاسب محرمه)، با استفاده از مسئله 8 و استفتائات، (مکاسب محرمه)، سؤال 41.

فاضل: جامع المسائل، ج1، با استفاده از سؤال 1000.

گلپایگانی: [2].

364. مسئله: آیا جایز است پدر و مادر فرزندشان را بدون دلیل و از روی عصبانیت وبی حوصلگی کتک بزنند یا حق الناس به گردنشان است.

جواب: جایز نیست ولی برای تأدیب در حد متعارف که موجب سرخی و سیاهی و کبودی نشود جایز است.

امام: استفتاء در کتاب احکام ازدواج، ص180.

اراکی: توضیح المسائل، صفحه 571.

تبریزی: صراط النجاة، سؤال 1279.

فاضل: [3].

365. سؤال: حال اگر خاله کودک یا دایی یا عمو یا خواهر یا برادر او بچه را بزنند آنوقت چه صورتی دارد.

جواب: جایز نیست مگر با اذن ولی با همان شرائط جهت تأدیب.

امام و اراکی: با استفاده از مدرک مسئله قبل و استفتاء.

فاضل: استفتاء.

تبریزی: [4].

368. سؤال: دختری که بالغه و عاقله است و می‌خواهد با جوانی مسلمان و متدین ازدواج کند ولی پدر او به واسطه امور مادی اجازه نمی‌دهد آیا دختر بدون اذن پدر می‌تواند ازدواج کند یا خیر.

جواب: اذن پدر در ازدواج دختر باکره شرط است مگر در صورتی که از تزویج به کفو منع کند و دختر نیاز به ازدواج داشته باشد و بترسد که اگر از این ازدواج صرفنظر کند شوهر خوبی برای او پیدا نشود.

امام: استفتاء در کتاب احکام بانوان، سؤال 20، ص27.

اراکی، خامنه‌ای، فاضل، سیستانی و مکارم: [5].

1. گلپایگانی: علاوه بر آن کیفر آن تعزیر است و بستگی به نظر حاکم شرع جامع الشرائط دارد. مجمع المسائل، ج1، مسائل متفرقه، سؤال 114.

2. فاضل: در صورت انحصار طریق تأدیب به زدن، مانعی ندارد ولی باید سعی کنند موجب دیه نشود. جامع المسائل، ج1، سؤال 1957.

3. 366. سؤال: آیا جایز است برای تأدیب بچه به جای زدن مثلاً او را در اتاق تاریک حبس کرد و یا او را در جایی تنها گذاشت و یا با صداهای ترسناک او را بترسانیم، مشروط به اینکه با این گونه امور تأدیب شود.

تبریزی: اگر برای بچه ضرر نداشته باشد اشکالی ندارد، لکن به خصوص در مکان تاریک و صداهای ترسناک باید دقت کرد. صراط النجاة، سؤال 1282.

367. سؤال: آیا پدر و مادر به عنوان تربیت می‌توانند به پسران و دختران خود امر کنند که پاشو منزل را جاروب کن و لباس‌ها را بشوی و برو نان بخر وخلاصه بدون مزد آن‌ها را وادار به کار کنند.

گلپایگانی: مانع ندارد. مجمع المسائل، ج1، مسائل متفرقه، سؤال 111.

4. تبریزی: اگر از جانب ولی اجازه داشته باشد و طفل کار بد مهمی را انجام داده باشد، پنج یا شش ضربه با همان شرائط سؤال قبل اشکال ندارد. صراط النجاة، سؤال 1280.

5. اراکی: در صورت منع از کفو شرعی و عرفی رضایت و اذن پدر ساقط می‌شود. توضیح المسائل، ص581.

خامنه‌ای: بنابر احتیاط واجب اذن پدر در ازدواج دختر باکره شرط است مگر در صورتیکه از تزویج به کفو منع کند و دختر نیاز به ازدواج داشته باشد و بترسد که اگر از این ازدواج صرف نظر کند شوهر خوبی برای او پیدا نشود. استفتاء.

سیستانی: اگر دختر باکره باشد ولی پدر یا جد پدری اجازه ندهند که با مردی که همتای او شرعاً و عرفاً می‌باشد، ازدواج کند یا اینکه حاضر

نباشند در امر ازدواج دختر به هیچ وجه مشارکت کنند، یا آنکه اهلیت اجازه دادن از جهت دیوانگی یا مانند آن را نداشته باشند، در این موارد اجازه آنان لازم نیست و همچنین اگر اجازه گرفتن از آنان به جهت غائب بودن یا غیر آن، ممکن نباشد، و دختر حاجت زیادی به شوهر کردن داشته باشد اجازه پدر و جد لازم نیست. توضیح المسائل، مسئله 2386 و منهاج الصالحین، (نکاح)، مسئله 69.

فاضل، سؤال: پدرم، مرا رها کرده و هیچ اعتنایی به ما نمی‌کند و گاهی مدتی می‌گذرد که از هم خبر نداریم، آیا در امر ازدواج باید از او اجازه بگیریم یا لازم نیست.

جواب: به طور کلی چنانچه ولیّ دختر، او را مطلق العنان (رها کرده) و آزاد گذاشته و در شئون او دخالت نمی‌کند، اذن و اجازه او لازم نیست، و همین که دختر بالغه و رشیده باشد یعنی مصلحت خویش را در امر ازدواج تشخیص دهد می‌تواند ازدواج کند. جامع المسائل، ج2، سؤال 991.

مکارم: دختری که به حد بلوغ رسیده و رشیده است، یعنی مصلحت خود را تشخیص می‌دهد، چنانچه باکره باشد احتیاط آن است که با اجازه پدر یا جد پدری ازدواج نماید. ولی اگر همسر مناسبی برای دختر پیدا شده و پدر مخالفت کند، اجازه او شرط نیست. و همچنین اگر به پدر یا جد پدری دسترسی نباشد و دختر هم احتیاج به شوهر کردن داشته باشد..

توضیح المسائل، مسئله 2037.

فهرست مآخذ و منابع

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی امام خمینی (قدّس سرّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی اراکی (قدّس سرّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی بهجت (مدظلّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی تبریزی (مدظلّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی خامنه‌ای (مدظلّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی سیستانی (مدظلّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی فاضل لنکرانی (مد ظلّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی گلپایگانی (قدّس سرّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی مکارم شیرازی (مدظلّه).

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی امام خمینی (قدّس سرّه).

العروة الوثقی، سید محمد کاظم طباطبائی یزدی (رض)، 2جلد، چاپ دوم، مؤسسة الأعلمی للمطبوعات.

تحریر الوسیله، سید روح الله موسوی خمینی (رض)، 2 جلد، مکتبة العلمیة الاسلامیه.

رساله توضیح المسائل، سید روح الله موسوی خمینی (رض)، حوزه علمیه قم.

استفتائات، سید روح الله موسوی خمینی (رض)، 2 جلد.

احکام بانوان، محمد وحیدی خراسانی، چاپ هفتم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.

احکام ازدواج، عبدالرحیم موگهی، چاپ دوم، انتشارات شفق.

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی اراکی (قدّس سرّه).

تعلیقة علی العروة الوثقی، سید محمد کاظم طباطبائی یزدی (رض).

رساله توضیح المسائل، محمد علی اراکی (رض)، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی بهجت (مدظلّه).

رساله توضیح المسائل، محمد تقی بهجت، چاپ ششم، دفتر معظم له.

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی تبریزی (مدظلّه).

تعلیقه بر صراط النجاة فی اجوبة الاستفتائات، میرزا جواد آقا تبریزی، دفتر نشر برگزیده.

رساله توضیح المسائل، میرزا جواد آقا تبریزی، چاپ اول، انتشارات سرور.

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی خامنه‌ای (مدظلّه).

اجوبة الاستفتائات، سید علی حسینی خامنه‌ای، ج1، انتشارات دار الوسیله.

اجوبة الاستفتائات، سید علی حسینی خامنه‌ای، ج2، انتشارات دار الاسلامیه.

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی سیستانی (مدظلّه).

منهاج الصالحین، سید علی حسینی سیستانی، 3 جلد، چاپ پنجم، مکتب آیة الله العظمی السید السیستانی، قم، 1417ق.

رساله توضیح المسائل، سید علی حسینی سیستانی، چاپ سیزدهم، انتشارات سرور.

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی فاضل لنکرانی (مد ظلّه).

حواشی علی العروة الوثقی، سید محمد کاظم طباطبائی یزدی (رض)، 2 ج، چاپ دوم، انتشارات مسجد حاج سید حسین.

رساله توضیح المسائل، محمد فاضل لنکرانی، چاپ دوازدهم، چاپ مهر.

جامع المسائل، محمد فاضل لنکرانی، ج1، چاپ پنجم، چاپ مهر.

جامع المسائل، محمد فاضل لنکرانی، ج2، چاپ اول، چاپ مهر.

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی گلپایگانی (قدّس سرّه).

العروة الوثقی، سید محمد کاظم طباطبائی یزدی (رض)، 2 جلد، چاپ دوم، مؤسسة الاعلمی للمطبوعات.

رساله توضیح المسائل، سید محمد رضا گلپایگانی (رض)، چاپ شصتم، دار القرآن الکریم.

مجمع المسائل، سید محمد رضا گلپایگانی (رض)، 2 جلد، چاپ سوم، دارالقرآن الکریم.

ارشاد السائل، سید محمد رضا گلپایگانی (رض)، چاپ اوّل، دارالقرآن الکریم.

هدایة العباد، سید محمد رضا گلپایگانی (رض)، چاپ اوّل، دارالقرآن الکریم.

مآخذ فتاوا و نظرات حضرت آیة اللّه العظمی مکارم شیرازی (مدظلّه).

تعلیقات علی حاشیة العروة الوثقی، سید محمد کاظم طباطبائی یزدی (رض)، 2جلد، چاپ دوم، مدرسه امام امیرالمؤمنین.

رساله توضیح المسائل، ناصر مکارم شیرازی، چاپ نهم، مطبوعاتی هدف.

و حدود پانصد استفتاء که نگارنده مستقیماً از دفاتر آیات عظام تهیه نموده است.

به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

فهرست مطالب

مقدّمه

معارف اسلامی و جایگاه فقه.

تقسیم بندی ابواب فقه.

فصل اول احکام نگاه

احکام نگاه مرد به مرد.

سؤال: مراد از عورتین چیست.

نگاه مرد به زنان محرم.

نگاه مرد به زنان نامحرم.

نگاه مرد به بچه>ها.

مراد از سنّ تمییز چه سنّی است.

نگاه زن به زنان دیگر.

نگاه زن به مردان محرم.

نگاه زن به مردان نامحرم.

نگاه زن به بچه‌ها.

نگاه به عکس.

نگاه کردن زن به عکس مردان.

نگاه به فیلم.

تتمه.

نگاه کردن مرد به عکس زن نامحرمی که فوت شده در صورتی که او را بشناسد جایز است یا نه.

احکام پوشش مرد.

لباس‌های حرام برای مرد.

پوشش مرد از محارم و مردان دیگر.

پوشش مرد از زنان نامحرم.

پوشش مرد از بچه‌ها.

احکام پوشش زن. پوشش زن از نامحرم.

احکام جوراب‌ها.

توجه و مراقبت.

احکام زینت.

مراد از زینت چیست.

پوشش زن از زن.

پوشش زن از بچه‌ها.

1. لباس شهرت.

2. لباس مختص.

3. لباس مهیّج.

احکام عقد و عروسی

احکام مجلس زنانه عقد و عروسی.

مسائل متفرقه توجه و مراقبت

فهرست مطالب